

»Vi riskerar att snart se en ny våg av patienter med aids« SID 8

Amnesty press

NR 2
2025

Maria Ressa
om att bekämpa
en diktator:
»Slår du inte
tillbaka, ger
du upp dina
rättigheter
frivilligt.«

SRI LANKA
KRAV PÅ
RÄTTVISA

USAID
NU HOTAS HIV-
BEKÄMPNINGEN

FOLKRÄTTEN
ETT ÅR AV KRIGS-
FÖRBRYTELSE

MARIA RESSA

GE ALDRIG UPP!

BILD: SOFI LUNDIN

För kenyanska Maimuna Ibrahim är beskedet om att USA:s bistånd stoppas en mardröm. Hon fasar för att hiv-medicinerna hon får idag ska ta slut och WHO varnar för att tjugo års framgångsrik global hiv-bekämpning nu hotas. Sidan 8

#2 | 2025

BILD: OMAR ASHRAWY, TT BILD

BILD: ROLEX DELA PENA, TT BILD

När rättvisan kommer ikapp | 8

Maria Ressa och hennes mediasajt Rappler angreps av Filippinernas mäktigaste man. Nu är det den tidigare presidenten som sitter fängslad i Haag anklagad för brott mot mänskligheten.

Krigsförbrytelsearnas år | 30

Amnesty International larmar i sin årsrapport om ett allt värre läge för mänskliga rättigheter och kräver att regeringen står upp för folkrätten.

Försiktig förväntan i Sri Lanka | 34

Med ett nytt styre växer hoppet om försoning och rättvisa i ett land som plågats av inbördeskrig, auktoritärt ledarskap och en akut ekonomisk kris.

DESSUTOM:

- GODA NYHETER** | 6 Medin frisläppt och förbud mot barnaga i Thailand.
BORTGLÖMD KRIS | 16 Våldtäkt som vapen i inbördeskrigets Sudan.
ÅRSMÖTE I MÖRK TID | 40 Men också segrar och solidaritet.
KULTURINTERVJU | 44 Journalisten som stämplades som "utländsk agent".
EVA-LISAS MONUMENT | 48 Recension av Sam Hultins bok om transpionjären.

LEDARE

ira mallik | chefredaktör

En strid om fakta och sanning

Jag kan inte släppa den där pressträffen i Vita huset mellan Donald Trump och Sydafrikas president Cyril Ramaphosa. Filmerna och tidningsartiklarna som hade förberetts som bevis för att vita landägare dödas i ett folkmord. De 59 vita sydafrikanerna som veckan innan fått flyktingstatus i USA.

Cyril Ramaphosa behöll lugnet och förklarade på det sätt som man förklarar för ett barn: »Vi har brottslighet i vårt land. De människor som mördas är inte bara vita människor, majoriteten av dem är svarta«. Nästa dag avslöjades att ett av bildbevisen i själva verket var foton tagna i Demokratiska republiken Kongo.

ETT »ÖVERFALL« kallades pressträffen i världens medier. Det är en mild analys. Mycket hade kunnat sägas: Om att uppfinna ett fejkat folkmord, samtidigt som USA understödjer det som pågår inför öppen ridå i Gaza. Om rasism. Om vem som tiller-

känns mänsklighet nog för att åtnjuta rättigheter och skydd.

Det här är världen som vi lever i nu; förvriden, orättvisa är en dygd.

Aldrig har metoden »Speaking truth to power«, tala sanning/klarspråk till makten, varit så akut nödvändig som nu. Inte heller har den framstått som så hopplös som nu. För sanningar sägs oavbrutet: I rapporter, faktagranskningar, verifierade bilder och vittnesmål, men i denna post-sanningens tid försvinner de ner i de sociala mediernas slukhåll.

AMNESTY International skriver i sin årsrapport att vi står vid ett historiskt vägsval. Och varnar, liksom folkrättsexperten Pål Wrange, för att den internationella rätten hotas när stater överger, eller rentav attackerar, folkrätten och de internationella domstolarna.

Samtidigt: I Filippinerna hann rättvisan ikapp den tidigare presidenten Rodrigo Duterte, som nu väntar på rättegång i Haag.

I INTERVJUN med fredspris-tagaren Maria Ressa i det här numret av Amnesty press säger hon att världen kan ha en del att lära av Filippinerna, när det kommer till att bekämpa auktoritära ledare. Hennes käpphästar handlar om fakta: Håll fokus på fakta, ta strid för det som är sant, för utan sanning försvinner tilliten i samhället. Det är så demokratin dör. Ressa skrattar ofta och gärna, men hennes hållning är uppfordrande: »Erkänn din egen styrka, för det är en strid som väntar.«

Maria Mallik

»...ett fejkat folkmord i Sydafrika, samtidigt som USA understödjer det som pågår inför öppen ridå i Gaza.«

1 MAJ ISTANBUL
Demonstranter på väg mot det Taksim-torget omringas av poliser, då alla protester vid det symboltyngda torget förbjöds. Mer än 400 personer greps i Istanbul.

Kamp om framtiden

DEN 1 MAJ HÖLLS NYA PROTESTER på flera platser i Turkiet. 50 000 poliser hade kommenderats ut på gatorna i Istanbul och stora delar av staden var avspärrad. Mer än två tusen personer, många av dem studenter, har gripits sedan protester startade i mars då Istanbul borgmästare Ekrem İmamoğlu fängslades. Han hålls nu i Silivri-fängelset, anklagad för korruption. Istanbul universitet har även dragit tillbaka İmamoğlus universitetsexamen, vilket skulle kunna hindra honom från att ställa upp i det kommande presidentvalet. Även om många aktivister och journalister har släppts ur häktet, riskerar de fortfarande åtal.

Amnesty International har upprepade gånger riktat skarp kritik mot den turkiska regeringens angrepp på yttrande- och mötesfrihet, och menar att rättssystemet används som ett vapen mot meningsmotståndare.

JOAKIM MEDIN HEMMA >

”Det är fantastiskt att vara fri”

I mer än tio år har Joakim Medin skrivit för Amnesty Press. Några dagar efter att han släpptes ur fängelset skickade han den här hälsningen till läsare och medlemmar:

»Tusen tack för allt stöd jag fått under mina 51 dagar i isoleringscell i Turkiet. Min fängelsevistelse har bara gjort mig mer övertygad om att rapportera om dem som bryter mot mänskliga rättigheter – och om dem som försvarar samma rättigheter.

Det känns fantastiskt att vara fri och tillbaka i Sverige, men mina tankar är samtidigt kvar hos flera politiska fångar jag såg i fängelset, som Osman Kavala och borgmästaren Ekrem İmamoğlu.»

/ JOAKIM MEDIN, DEN 20 MAJ 2025

Joakim Medin och hans fru, journalisten Sofie Axelsson, på presskonferensen efter hemkomsten från Turkiet.

BILD FR. V. WIKIPEDIA, STUDIO INCENDO / STOCKPHOTO / MY VOICE MY CHOICE

HONGKONG >

Amnesty öppnar exilkontor

Nu öppnar Amnestys Internationals första exilkontor, lett av aktivister ur Hongkongs diaspora. 2021 tvingades Amnesty stänga sitt kontor på plats efter införandet av en ny säkerhetslag riktad mot oberoende medier och organisationer.

Sedan demokratiörelsen krossades har en mängd aktivister och journalister fängslats. Polisen utlyste 2023 belöningar för upplysningar om aktivister som befinner sig utomlands. "Hong Kong Overseas" ska verka för mänskliga rättigheter både för dem som bor i Hongkong och för dem som flytt.

USA >

Spionföretag fällt för Pegasus

Den 7 maj fälldes NSO Group, det israeliska säkerhetsföretag som ligger bakom spionprogrammet Pegasus, i Kalifornien. Spionprogrammet gör det möjligt att avlyssna och hacka mobiltelefoner utan att användaren märker något. NSO Group ska betala 1,6 miljarder kronor till WhatsApp.

Den Metaägda appen användes 2019 för att infiltrera 1 400 personers mobiler. Amnesty International bidrog med dokumentation. 2021 var Amnesty med i Pegasusprojektet som avslöjade att spionprogrammet använts mot journalister och aktivister. 50 000 telefonnummer misstänktes då ha hackats.

THAILAND >

Barnaga förbjuds

Thailand har förbjudit all kroppslig bestraffning av barn. Landet blev i mars i år det 68:e där barnaga är förbjudet i exempelvis skolor, hemmet och på ungdomsanstalter. Tre av fyra thailändska barn mellan ett och fjorton år har utsatts för kroppsliga bestraffningar, enligt Rädda barnen.

EU >

Kampanj för aborträtten

Med över en miljon underskrifter har aborträttskampanjen My Voice My Choice nu det stöd som behövs för att lägga fram ett så kallat medborgarinitiativ till EU-kommissionen. Det är ett handfast förslag om ekonomiskt stöd till medlemsstater som kan erbjuda säkra aborter till de kvinnor inom EU som inte har tillgång till abortvård. Enligt My Voice My Choice handlar det om 20 miljoner människor. I september ska initiativet överlämnas till kommissionen.

1 923 000 000 000 kr

SÅ MÅNGA KRONOR kommer Bill Gates att donera till världens fattiga genom sin stiftelse fram till 2045, enligt ett inlägg på hans webbplats. Han passade även på att protestera mot Donald Trumps och Elon Musks nedmontering av det amerikanska bistånd: »Att världens rikaste man dödar världens fattigaste barn är inte vackert att beskåda.»

»OM TRUMP KUNDE HÖRA MIG«

När USA stoppade sitt bistånd till hälsa, föll livet sönder för miljontals människor. I byar som Mariakani i Kenya står mödrar som lever med hiv utan mat och skolpengar, och många har slutat ta sina mediciner.

text & foto sofi lundin

Fembarnsmamman Selina Mwikali i sitt hem utanför Mariakani. När hon först fick höra att Donald Trump stoppat biståndet trodde hon inte att det var sant.

REGNET HAR GJORT lerväggarna fuktiga, och solens hetta mot plåttaket gör luften tryckande. I rummets ena hörn brinner en öppen eld och över lågorna puttrar en gryta med spenat. Det stampade jordgolvet är täckt av spår efter bara barnfötter och det är nästan becksvalt inomhus.

Här, i närheten av byn Maria-kani i sydöstra Kenya, har Selina Mwikali, 55 år, tillbringat större delen av sitt liv. Hon har varit ensamstående med fem barn, som nu är unga vuxna. Hon har dessutom tagit hand om en 16-årig pojke sedan hans föräldrar dog i aids. Liksom Selina lever han med hiv.

I över ett decennium har familjen överlevt tack vare stödet från en USAID-finansierad organisation. Det var därifrån de fick bidrag till mat, skolvgifter och hälsohjälp. Men när Donald Trump beslutade att stoppa allt

Efter att stödet från USA drogs in tvingas många ta sina livsviktiga hiv-mediciner på tom mage – med svåra biverkningar som följd.

bistånd försvann allt, från en dag till en annan.

– När jag hörde om Trumps beslut trodde jag inte att det var sant. Skulle han verkligen lämna oss att dö? säger Selina.

Barnbarnen springer ut och in, sammanlagt är de tio personer som bor i det lilla huset. Sedan hjälpen försvann har Selina inte haft råd att betala skolavgifterna för sin 19-åriga dotter eller pojken hon tar hand om. Mediciner får de än så länge från ett statligt sjukhus men det är ingen som vet hur länge lagret räcker. Utan matbidrag tar hon och pojken ofta hiv-mediciner (ARV), som ger illamående och magsmärtor, på tom mage. Hon ser ner på de nakna fötterna och tar ett fast grepp runt sina armar.

– Se på mig. Kan du tro att jag är hiv-positiv? Hjälpen jag har fått har hållit sjukdomen i schack. Nu tänker jag ofta på döden och vad som kommer hända när medicinerna tar slut, säger hon.

DEN 24 JANUARI beordrade USA:s utrikesminister, Marco Rubio, en paus i allt bistånd och stoppade utbetalningar till befintliga program, inklusive de som redan hade tilldelats en budget. Detta ledde till att USAID-stödda organisationer plötsligt blev utan finansie-

ring. I Kenya lever cirka 1,4 miljoner människor med hiv och landet är starkt beroende av bistånd för att finansiera hälsovårdsåtgärder. Omkring 70 procent av landets behandlingsprogram för hiv, tuberkulos och malaria hänger på extern finansiering, särskilt från USA.

– Vi kommer se folk dö, säger Dorothy Onyago när vi möts på ett café i centrala Nairobi, precis före besöket till Mariakani.

HON ÄR EN AV grundarna till Women Fighting Aids in Kenya (WOFAK). Organisationen startades 1993 av kvinnor med hiv och har sedan dess vuxit till ett nationellt nätverk med verksamhet i stora delar av landet – bland annat i regionen Kilifi, där Mariakani ligger.

Nu har 212 anställda och 3 500 volontärer förlorat sina jobb. Dessutom har 1 500 kvinnliga omsorgsgivare, som Selina, som tidigare fick stöd för att kunna ta

hand om föräldralösa barn, förlorat all hjälp. Rädslan för framtiden växer, särskilt bland kvinnor som själva lever med hiv och bär ansvaret för barn som har hiv som är i behov av vård.

– Jag får samtal varje dag från kvinnor som undrar om det finns något hopp, men jag har inga svar längre, säger Dorothy Onyango.

Hon är fortfarande i chock efter Trumps beslut att stoppa biståndet och ser nu hur det arbete som byggts upp under decennier snabbt håller på att raseras.

– Många försöker spara på sin medicin, andra har slutat ta den helt på grund av matbrist och transportproblem. Vi är på väg tillbaka till tiden då vi såg aidsdödsfall, något vi inte sett på många år.

MAIMUNA IBRAHIM, 42 år, bor i ett hus i utkanten av Mariakani. Hon har hiv och är mamma till fyra barn – varav en femårig dotter också lever med hiv. Hennes make har också hiv och

bor på annan ort sedan många år tillbaka. Maimuna är ensam försörjare i familjen. När USAID-programmet avslutades försvann det stöd hon tidigare fått till att driva en liten grönsaksbutik och i dag hankar hon sig fram på inkomster från second hand-kläder.

– Ibland har vi inte mat och det gör ont att se min dotter ta sina mediciner på tom mage, men vad ska jag göra? säger hon. Maimuna lägger huvudet i händerna och suckar djupt:

– Det enda jag har kvar nu är hoppet att denna mardröm ska ta slut.

BYN MARIAKANI LIGGER längs Kenyas mest trafikerade motorväg som förbinder huvudstaden Nairobi med

»Det enda jag
har kvar är
hoppet att
denna mardröm
ska ta slut.«

MAIMUNA IBRAHIM

har levt med hiv i över 15 år. Hennes yngsta dotter lever också med hiv och maken är allvarligt sjuk. Hon brukade försörja familjen genom sitt lilla grönsaksstånd, som startat genom ett USAID-program. I tre månader har butiken varit stängd.

»Det är min plikt att fortsätta besöka kvinnorna. Jag vet vad tystnaden gör med en människa.«

FLORENCE GONA

har i snart 20 år varit en livlina för kvinnor med hiv på landsbygden i Kenya. Som mentor gör hon hembesök, lyssnar, stöttar och följer kvinnor som lever med hiv. Tidigare fick hon transportstöd genom USAID, men nu tar hon pengar ur egen ficka för att kunna fortsätta besöken.

hamnstaden Mombasa. Den tunga lastbilstrafiken för inte bara med sig varor, utan bidrar också till att Mariakani har blivit en knutpunkt för tillfälliga möten och sexhandel. Många förare stannar här över natten, och för kvinnor som lever i fattigdom har sexarbete blivit en av få möjliga inkomstkällor. Fattigdom, bristande kunskap om hiv och begränsad tillgång till skydd och behandling har gjort området särskilt utsatt för spridning av hiv. Sjukvården här är, som i resten av landet, beroende av internationellt stöd. Det statliga sjukhuset i Mariakani har redan känt av konsekvenserna av USAID:s stopporder. Runt om i korridorerna syns skyltar med USAID:s logga - en påminnelse om det omfattande stöd som har varit avgörande för vården.

– **ALLT STANNADE PLÖTSLIGT.** Personal tvingades lämna, och vi stod utan de resurser som länge burit hiv-programmen i området, säger Hussein Yusuf Dimba, koordinator för hiv-programmet i distriktet. Han förklarar att majoriteten av finansieringen kommer från USAID och PEPFAR, USA:s nödhjälpsplan mot aids. Oron han känner för framtiden är stor.

– När USA-stödet försvann stod vi kvar med personal som inte visste hur de skulle följa upp patienter. Transportstödet är också borta och nu riskerar vi att se följderna av utebliven behandling, säger han.

Kenyanska myndigheter har uttryckt oro över indragningen av USAID-medel och bekräftat att det kommer att skapa ett underskott på 55 miljarder kenyanska shilling (motsvarande cirka 4 miljarder kronor) under räkenskapsåret 2024/2025. Som svar på detta har representer från hälsoministeriet sagt att planerna framöver är att integrera hiv-mediciner och tbc-behandling

Mariakani. Här stannar många lastbils- chaufförer till – och för kvinnor i fattigdom har sexhandel blivit en av få inkomst- möjligheter.

i landets nationella budget. Hälso-departementet har försäkrat att de har tillräckligt med hiv-läkemedel och att folk inte bör få panik.

– Myndigheterna säger att de har hiv-mediciner men ingen vet hur länge. Något som är säkert är att resurser till laboratorier, förebyggande arbete och psykosocialt stöd är borta. Nu riskerar vi att snart se en våg av aids-patienter, säger Dimba.

EN AV DE INSATSER som nu hotas är WOFAK:s arbete med Community Mentor Mothers. Det är ett program där kvinnor med hiv själva identifierar och stöttar andra kvinnor i avlägsna områden, där avstånden till vårdcentraler är stora. Genom hembesök, samtal och vägledning har mentorsprogrammet spelat en avgörande roll för att hitta nya hiv-patienter, minska stigma och förebygga smitta från mor till barn.

FLORENCE GONA, 44 år, leder oss långt ut på landsbygden, genom täta snår, över fält och uppför en kulle dit inga bilar kan ta sig. I snart 20 år har hon sökt upp hiv-positiva kvinnor som lever med diagnosen i det tysta. Hon är en erfaren «mentor» som har fått hundratals kvinnor att våga tro på sig själva och vara öppna med att de har hiv.

När Florence 2008 fick veta att hon fått hiv 2008 kunde hon inte acceptera sig själv. Men ett sjukhusbesök ändrade allt. När hon kom till kliniken för ett rutinsamtal kastade en sjukskötare hennes journal på golvet och sa att hon »kunde skylla sig själv att hon fått hiv«.

– Den dagen bestämde jag mig för att bli den person jag själv hade behövt – någon som lyssnar, stöttar och står kvar, säger hon.

SEDAN DESS HAR Florence varit en livlina för många kvinnor. Hon glömmer aldrig dagen då hon hittade en kvinna utmattad och övergiven på marken. Kvinnan hade blivit utstött av sin familj när det blev känt att hon hade hiv. Florence såg till att hon fick vård och gav

»Om Trump kan höra mig, så ber jag honom att tänka om.«

**Florence Gona
sitter i samtal
med Furaha
Dzombo, som
hon varit
kontaktperson
för i över tio år.
– Hjälpn från
Florence räddade
mitt liv, säger Furaha.**

henne långvarigt psykologiskt stöd, som räddade kvinnans liv.

– Om jag inte hade kommit den dagen hade hon nog inte levt i dag, säger Florence.

Vi får vara med när Florence träffar 34-åriga Furaha Dzombo, som hon har besökt i över tio år. De båda vännerna håller om varandra och det märks att de har en djup relation.

– Utan Florence hade jag inte överlevt. Hon har fått mig att älska mig själv och ge mig styrka att våga vara öppen om min hiv-status, säger Furaha.

Med finansiering från USAID fick Florence transportpengar till att besöka kvinnor som Furaha. Sedan stödet försvann har hon finansierat besöken på egen hand.

– Jag känner att det är min plikt att fortsätta besöka kvinnorna. Jag vet vad tystnaden gör med en människa, säger hon.

TILLBAKA HEMMA HOS Selina står barnbarnen tätt intill henne i det mörka hemmet. En varm vind drar genom det lilla huset och får dammet att virvla upp från jordgolvet. Hon ser rakt på mig. Det finns inget självmedlidande i blicken. Bara

styrka. Och en vädjan att någon, någonstans, ska lyssna.

– Om Trump kan höra mig, så ber jag honom att tänka om. När stödet försvann, försvann också våra liv. Han måste förstå – vi vill inte dö, vi vill leva, säger hon.

GLOBALA KONSEKVENSER

• USA var tidigare den största bidragsgivaren till internationellt bistånd och stod 2023 för 29 procent av det totala biståndet från OECD-länderna, motsvarande 65 miljarder dollar. Medlen har varit avgörande för att täcka kostnader för vaccinationsprogram, malaria-förebyggande åtgärder, hiv/aids-åtgärder och mödrhälsa.

• Världshälsoorganisationen WHO varnar för att 20 år av framsteg för hiv-bekämpning nu hotas. Enligt WHO riskerar åtta länder att få slut på hiv-läkemedel under kommande månader: Kenya, Burkina Faso, Haiti, Lesotho, Mali, Nigeria, Sydsudan och Ukraina. Tio miljoner människor kan komma att smittas av hiv och tre miljoner kan komma att dö, menar organisationen.

• Se även Amnestys uttalande: *Chaos & Cruelty* på [amnestyusa.org](https://www.amnestyusa.org)

**SELINA
MWIKALI**
med sina barnbarn utanför hemmet i Mariakani. De är tio personer som bor tillsammans i det lilla huset.

RAPPORT / SUDAN >

»Jag vill att hela världen ska veta«

Omfattande sexuellt våld mot kvinnor och flickor används som vapen i inbördeskriget i Sudan. Det skriver Amnesty International i *They raped all of us: Sexual violence against women and girls in Sudan*. I rapporten finns 36 kvinnors och flickors vittnesmål från april 2023 till oktober 2024 dokumenterade. Förövarna tillhör den paramilitära gruppen Rapid Support Forces (RSF).

– Jag vill att hela världen ska få veta hur sudanesiska kvinnor och flickor lider, och att alla de män som våldtagit oss straffas, säger en överlevare som intervjuats för rapporten.

Inbördeskriget mellan Sudans armé och RSF har pågått sedan april 2023. Båda sidor har begått brott mot internationell rätt. Situationen i Sudan är en av de värsta humanitära kriserna i modern tid, som ofta hamnar i skuggan av andra konflikter.

Amnesty kräver att världens ledare sätter press på de stridande, stärker det humanitära biståndet, riktar särskilt fokus mot kvinnor och flickor samt att FN:s vapenembargo mot Darfur utökas till hela Sudan.

/ ANNA DAHLQVIST

BILD FR. V. AMNESTY INTERNATIONAL / PIERRE CROM / WIKIPEDIA

MALI >

Mejl för frihet

Författaren och aktivisten Étienne Sissoko har frigivits efter att ha hållits fängslad i ett år. Han dömdes i våras till två års fängelse för bland annat förtal av regeringen för en bok om den politiska situationen i Mali.

Enligt uppgifter ska Malis inrikesminister efter frigivandet ha visat upp en väska full av utskrifter under ett möte med Malis människorättsråd: »Jag har fått mer än 8 000 mejl från Amnesty International som kräver att en individ släpps. Detta är trakasserier.«

Sissoko sänder ett stort tack till alla som kampanjat för hans frisläppande.

Journalister har dödats i Gaza, vilket gör konflikten till den dödligaste för medarbetare någonsin, enligt en rapport från Costs of War Project av Watson Institute.

232

RYSSLAND >

Amnesty förbjuds i Ryssland

Den 19 maj klassades Amnesty International som »en oönskad organisation« av Ryssland. Amnesty anklagas bland annat för att ge stöd åt »russofobiska projekt«. Organisationen kontor i landet stängdes ned 2022. Det nya förbudet innebär att den som ger stöd till Amnesty riskerar att åtalas. En första överträdelse kan ge böter, medan upprepade handlingar kan leda till fängelsestraff i upp till sex år.

– Vi kommer aldrig att sluta kämpa för samvetsfångars frigivning eller mot repressiva lagar, sa Agnès Callamard, internationell generalsekreterare, i ett uttalande.

NEDERLÄNDERNA >

Anklagelser mot Karim Khan

Karim Khan, chefsåklagare vid den internationella brottmålsdomstolen, ICC, har tvingats stiga åt sidan tills en extern utredning om anklagelser om sexuella trakasserier är färdig. Anklagelserna framfördes under hösten 2024 och Khan har nekat till brott.

En källa uppger till BBC, att Khan frivilligt tagit en paus för att inte skada domstolen ytterligare. Flera anställda, däribland Khan, är utsatta för de amerikanska sanktionerna mot domstolen.

UNGERN >

Förbud mot Pride

Det skulle ha blivit 30-årsfirande för Budapest Pride i sommar, men i april röstade det ungerska parlamentet igenom en grundlagsändring som förbjuder offentliga evenemang anordnade av hbtq-grupper. När lagen antogs den 12 april i år samlades mer än 10 000 personer i en »Gray Pride« i Budapest, där

regnbågsfärgerna ersattes med grått och ironiska slagord som »Sameness is trendy«.

Den som offentligt »propagerar» för homosexualitet riskerar nu böter, och organisatörer av en sådan sammankomst kan få fängelse. Amnesty har lanserat stödkampanjen: #LetPrideMarch

BILD TT/BILD

»En nation, en tanke, en hjärncell.«

Sudanesiska flyktingar i Adre, ett flyktingläger i grannlandet Tchad.

År 2021 infördes den så kallade
häkteslagen som skulle göra livet
lite drägligare för häktade barn.
Bland annat skulle de som är under

”STATEN BRYTER MOT LAGEN”

18 år få lämna sina celler under fyra
timmar varje dygn. Trots det visar
Amnesty Press granskning att *inget*
av Sveriges fem säkerhetshäkten
uppfyller de kraven.

text nils resare | bild kriminalvården

»Jag försökte ta mitt liv [...]. Och då blev jag skickad till isolering, till ett tomt rum med bara en kudde och en filt.«

/ Häktad flicka

»Jag bara låg i min säng och sov i fyra och en halv dag. Bara för att tiden skulle gå.«

/ Häktad pojke

»Vi är bara människor, vi vill bara ha någon att prata med. [...] Ingenting har någonsin varit värre än det här.«

/ Häktad flicka

»Man hade ingen klocka och visste inte om det var dag eller natt. Jag stirrade bara in i väggen.«

/ Häktad pojke

»De säger fyra timmar, men man får max två. Ibland bara 30 minuter eller en timme.«

/ Häktad pojke

Citaten är hämtade ur Barnombudsmannens intervjuundersökning.

Det häktas fler barn än tidigare. Många är misstänkta för grova brott som sprängningar eller mord. Trenden där äldre gängkriminella värvar barn, eller tvingar barn att utföra grova brott, har bidragit till ökningen av antalet gripna och häktena är överfulla.

De fem svenska säkerhetshäktena, som tar emot de barn som misstänks för de grövsta brotten, verkar ha varit illa förberedda på den snabba tillströmningen av minderåriga.

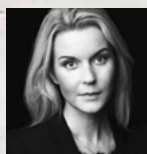
Enligt häkteslagen, från 2021, har barn som är under 18 år rätt till fyra timmar så kallad »isoleringsbrytande tid« per dygn. Då kan de till exempel besöka en rastgård, spela ett spel med en vårdare eller ringa till sin mamma.

Enligt siffror som Amnesty Press

har begärt ut från Kriminalvården lyckas inget av Sveriges fem säkerhetshäkten ge alla häktade barn så mycket isoleringsbrytande tid per dygn som de har rätt till (se faktaruta).

Värst är situationen på häktet i Huddinge där bara 14 procent av de häktade barnen fick lämna sin cell tillräckligt länge förra året. Häktet i Göteborg har lyckats bättre även om trenden där går åt fel håll. Mellan 2023 och 2024 satt barnen på Göteborgshäktet isolerade 30 procent längre än året innan.

EMMA PERSSON, som arbetar som brottmålsadvokat i västra Sverige, har haft

Emma Persson

flera klienter som har suttit på häktet i Göteborg. Några av dem har hållits isolerade under lång tid. Hon anser

inte att det finns några godtagbara ursäkter för att barnen inte får fyra timmar då de kan vistas med andra, motionera eller träffa en lärare.

– Man kan inte skylla på att man saknar resurser. Det här handlar om en lagstadgad rättighet som barn har. Då kan inte en myndighet bara bryta mot det, säger hon.

Vid årsskiftet JO-anmälde Emma Persson häktet i Göteborg för att »systematiskt bryta mot häkteslagen«.

»På vardagarna tillgodoses ibland de fyra timmarna, på helgerna får barnen aldrig sina fyra timmar«, skriver hon.

Även Sabina Saidi, advokat på Bastlings advokater, har minderåriga klienter som har hållits isolerade alltför länge. Barnen mår jättedåligt och hon kan inte förstå att häktena inte lyckats anställa personal som kan umgås med ungdomarna.

– Det är ett jättebekymmer att detta inte fungerar och att staten bryter mot lagen. Min uppfattning är att det borde få någon form av konsekvens om en myndighet inte följer lagen, säger hon.

FN:S KOMMITTÉ mot tortyr har under lång tid kritiserat den svenska häktesvården, bland annat för att barn under 18 år isoleras. Enligt FN är det speciellt skadligt när barn avskärmats från omvärlden utan någon meningsfull mänsklig kontakt.

Samma sak konstaterar Kriminalvården själva i en forskningsrapport. »Isolering är särskilt skadligt för barn eftersom de är mer sårbara och har större behov av kontakt med omvärlden. Deras tidsuppfattning är inte lika utvecklad och de har svårare att hantera stress, oro och ångest«, skriver de.

Barnombudsmannen har nyligen

genomfört en stor intervjuundersökning med häktade och frihetsberövade barn. Totalt har BO genomfört 88 längre intervjuer samt en enkät med 543 minderåriga. Många av barnen uppger att de har utsatts för otillåten isolering, kränkningar och övergrepp. Endast 38 procent av de tillfrågade svarade att de hade fått fyra timmar isoleringsbrytande tid per dygn.

Barnombudsmannen, Juno Blom, anser att de långa isoleringstiderna strider mot Sveriges åtaganden i Barnkonventionen:

– Det är mycket skadligt för en ung person att sitta isolerad alltför länge, säger hon.

Juno Blom

Även Justitieombudsmannen har anmärkt på hur Kriminalvården behandlar häktade barn. Vid en inspektion i Sollentuna 2022 fann man att

häktet var underdimensionerat och att man inte klarade att erbjuda barn åtgärder för att bryta den långa isoleringstiden.

JO ansåg att situationen var »oacceptabel« och att det var »allvarligt« att häktet fortfarande inte kunde tillgodose de intagnas rätt. JO ansåg också att personalen saknade tillräcklig kunskap om barns särskilda behov och rättigheter.

Två år efter JO:s besök i Sollentuna hade inte situationen förbättrats på häktet. Bara 27 procent av de intagna barnen fick tillräckligt med isoleringsbrytande tid, visar Amnesty Press granskning.

FRÅN KRIMINALVÅRDENS SIDA är man medveten om att flera häkten bryter mot lagen. Emma Ekstrand, avdelningsdirektör på Kriminalvården, skriver till Amnesty Press att man tar situationen på allvar och att det är en

»Det är mycket skadligt för en ung person att sitta isolerad alltför länge.«

/ Juno Blom
Barnombudsman

högt prioriterad fråga för myndigheten.

”Vårt mål är naturligtvis att barnen ska få sina lagstadgade fyra timmar isoleringsbrytande åtgärder.”

Orsaken, anser hon, är de nya förutsättningarna för Kriminalvården. Bland annat för att antalet häktade barn har ökat mycket kraftigt de senaste åren.

”Det har inte i modern tid varit så många häktade barn under 18 år i svenska häkten, en utveckling som kommit fort och inte fullt ut kunnat förutspås”, skriver hon.

HÄKTET I HELSINGBORG är en av få anstalter som klarar av att leva upp till häkteslagens krav på att bryta barnens isolering. Enligt Martin Strömberg, ungdomshandläggare vid häktet, klarar de av att ge alla intagna barn minst fyra timmar per dygn.

– Redan när lagen trädde i kraft

INGET HÄKTE KLARAR LAGENS KRAV

**Andel minderåriga som fått
fyra timmar isoleringsbrytande
tid 2024:**

Göteborg: 37%

Huddinge: 14%

Kronoberg: 75%

Malmö: 96%

Sollentuna: 27%

ENLIGT FN:S BARNKONVENTION

Enligt FN:s Barnkonvention, som är en del av den svenska lagen, får barn bara häktas som sista utväg och under kortast möjliga tid. Från och med den 1 juli 2021 får ett barn bara vara häktad i tre månader innan åtal väcks. Åklagaren kan dock begära att få överskrida den tiden om det finns synnerliga skäl. Men utvecklingen går mot att fler barn hålls frihetsberövade under längre perioder. De senaste tre åren har antalet barn som placeras i häkte ökat från 1 182 barn år 2022 till 1 527 barn under 2024.

hade vi ett relativt välfungerande system för det här.

– Vi har haft gott om personal och vi har en ledningsgrupp som vill att det ska fungera och att det ska få kosta övertid om det krävs, säger han.

Innan lagen trädde i kraft förberedde Helsingborgshäktet vissa utrymmen. Bland annat skapade de ett nytt läscentrum i rum som inte användes så mycket.

ENLIGT MARTIN STRÖMBERG är vissa barn helt nedbrutna när de först kommer till häktet. De gråter och vill hem till sina föräldrar. Alla mår däremot bättre av aktivitet och av att bryta isoleringen.

– Vad som är genomgående när de kommer hit är att de är chockade och rädda. De förstår inte riktigt var de är. De första dagarna brukar vara svåra men vi försöker prata med dem och motivera dem. När de väl har kommit ut en gång tycker de oftast att det är ganska trevligt och att det är skönare än att sitta på rummet. Dagen går lite snabbare, säger han.

Enligt Martin Strömberg ser man en radikal förändring i hur barnen mår när de lämnar isoleringen. De blir mer öppna och mycket gladare och det blir lättare att prata med dem.

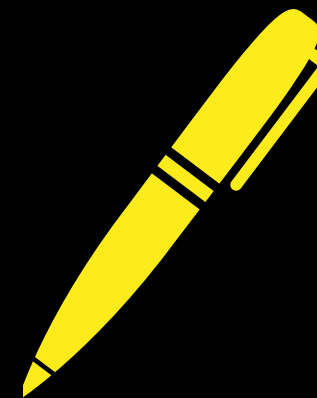
SÅ VARFÖR LYCKAS då inte alla häkten lika bra som det i Helsingborg?

Advokat Emma Persson tror att det saknas politisk vilja att tillgodose de intagna barnens rättigheter. Idén om att ”ta hårdare tag” genomsyrar helt samhällsdebatten. Hon anser att det är allvarligt att Kriminalvården medvetet bryter mot lagen och hon är kritisk till att myndighetens generaldirektör har gått ut och sagt att de klarar av sitt uppdrag, trots dessa brister.

– Kriminalvården måste larma till regeringen och säga att de inte klarar av detta och att det inte är hållbart, säger Emma Persson.

HUR KAN DU MEDVERKA TILL DEN SISTA DIKTATURENS FALL ÅR 2084?

SKRIV IN DIG I HISTORIEN!

Hur framtiden än blir måste de mänskliga rättigheterna ständigt försvaras. Skriver du in Amnesty i ditt testamente stödjer du kommande generationers kamp. Genom vårt samarbete med Lawly kan vi erbjuda dig juridisk rådgivning samt möjligheten att upprätta ett korrekt testamente kostnadsfritt. Så att du kan ta ställning för en rättvis morgondag, redan idag.

Skriv ditt testamente kostnadsfritt online
på amnesty.se/testamente

SKANNA QR-KODEN OCH KOM DIREKT TILL WEBBSIDAN

AMNESTY
INTERNATIONAL

När journalisten **Maria Ressa** angreps av Filippinernas president hotade rättsprocesserna att tysta henne för gott. Nu är det i stället den tidigare presidenten **Rodrigo Duterte** som väntar på rättegång för brott mot mänskligheten i Haag.

text ira mallik

DEN 11 MARS GRIPS Filippinernas expresident Rodrigo Duterte på flygplatsen i Manilla. Han har precis landat efter en resa till Hongkong, när polisen tar honom. Duterte är sedan länge eftersökt av Internationella brottmålsdomstolen, ICC, anklagad för brott mot mänskligheten. Nu har Interpol utfärdat en arresteringsorder som möjliggör att Duterte kan gripas för de tusentals utomrättsliga avrätt-

ningar som hans »krig mot drogerna« inneburit.

Efter några dramatiska timmar, då Dutertes yngsta dotter livesänder från flygplatsen och hans supportrar samlas utanför för att protestera, sätts den åldrade politikern till slut på ett plan mot Nederländerna och domstolen i Haag.

– Vi hade fått information om att ett gripande var på gång. Vi var det första mediet som publicerade att en arresteringsorder utfärdats, vilket ledde till att vi genast blev ifrågasatta och attackerades på nätet. Men vi hade rätt. Givetvis, tillägger Maria Ressa.

När jag når henne för en första digital intervju har det bara gått ett par veckor sedan Duterte greps, och journalisten och Nobelpristagaren Maria Ressa befinner sig i USA.

FÖR ATT FÅ LOV att lämna hemlandet Filippinerna var hon tvungen att ansöka om tillstånd hos Högsta domstolen; två åtal hänger fortfarande över henne. Skulle hon fällas riskerar hon sju års fängelse för »cyberförtal«. Åtalen som riktades mot henne och nyhetssajten Rappler, som hon grundat, var tidigare tio till antalet och väcktes under Dutertes presidenttid mellan 2016 och 2022. Så vad tänker hon om att den tidigare presidenten har gripits?

– Jag är fri, medan den tidigare presidenten sitter fängslad i Haag, säger hon lite återhållsamt och brister

»VÄRLDEN KAN
LÄRA AV DET SOM
HÄNDE OSS«

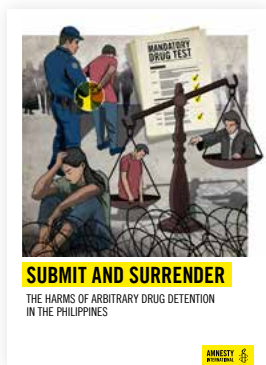
UPP!

BILD OLE BERG-RUSTEN, TT BILD

FREDSPRISTAGARE.
2021 fick Maria Ressa Nobels fredspris tillsammans med den ryska journalisten Dimitrij Muratov för deras »insatser att skydda yttrandefriheten».

»Det är skrämmande att angripas av en president, för maktbalansen är asymmetrisk.«

AMNESTYRAPPORT OM KRIGET MOT DROGERNA

Efter valet 2022 utlovade Ferdinand »Bongbong« Marcos Jr att kriget mot droger skulle föras utan blodspillan. I rapporten *Submit and Surrender*, publicerad i november 2024, har Amnesty International kartlagt godtyckliga fängslanden i de speciella anstalterna som inrättats för droganvändare. Misstänkta missbrukare, även barn, låses in på obestämd tid. Tortyr förekommer. Amnesty kräver att droganstalterna stängs, och ersätts med frivillig vård.

sedan ut i ett av sina karaktäristiska skratt och fortsätter:

– Det finns en känsla av rättvisa. Det är ett bevis för att internationell rätt verkligen fungerar, att straffriheten fått ett slut. Det är också ett budskap till andra ledare om att förr eller senare kommer rättvisan i kapp dig. Och det är ett fantastiskt budskap när vi ser hela världsordningen rasa kring oss.

SAMTIDIGT ÄR hon oroad över att internationell rätt så ofta ignoreras eller motarbetas och hänvisar till Sudan, Rysslands krig mot Ukraina och Israels efterlysta premiärminister Netanyahu.

– När det är Filippinerna som återupprättar din tro på den globala rättsordningen – ja, då vet du att världen verkligen är helt upp och ner, säger hon skämtsamt.

Desto allvarigare blir hon när hon berättar om Dutertes efterträdare, den nya presidenten Ferdinand »Bongbong« Marcos Jr och hans idoga arbete för att återupprätta sin far diktatorn Ferdinand Marcos. I höstas riktade även Amnesty International kritik mot Filippinerna. Maria Ressa sammanfattar läget i en mening:

– Tidigare var vi i helvetet, nu har vi flyttats till skärselden.

2012 GRUNDADE MARIA Ressa, som tidigare var chef på CNN i Asien och nyhetsankare i filippinsk tv, tillsammans med en grupp journalister den

RESSA GRIPS.
2019 greps Maria Ressa på flygplatsen i Manilla och anklagades för bedrägeri och skattebrott. Anklagelser som hon i dag har friats från.

BILD STR / AFP

oberoende nyhetssajten Rappler. Den växte snabbt till en modern nyhetsplattform med granskande journalistik som utmanade makten. Inför presidentvalet 2015 gjorde hon en intervju med Rodrigo Duterte, som då var borgmästare i staden Davao, där han bedrev ett hänsynslöst krig mot droger. Maria Ressa berättar hur Rapplers reportrar åkte runt och räknade kropparna som dödspatruiller lämnat efter sig på gatorna när morgonen grydde.

– Jag intervjuade honom och han

sa rakt ut att han kommer fortsätta döda människor, och att han själv hade dödat tre personer. Det här var precis innan han ställde upp i presidentvalet, säger Maria Ressa och gör en reflektion om hur intervjun pekade in i framtiden:

– Det är den nya sortens blivande diktatorer, som öppet berättar vad de planerar för framtiden.

ÅRET DÄRPÅ VALDES Duterte till president med löfte om att »knarklangare skulle matas till fiskarna«.

– Det största offret i mitt lands kamp om fakta blev frågan om antalet människor som faktiskt mördades. En av anledningarna till att Rappler attackerades var att vi försökte kartlägga antalet döda genom att kolla med församlingar, rättighetsgrupper, med alla som hade uppgifter, säger hon.

De officiella siffrorna över dödade låg länge på 6 200. FN uppskattar i dag antalet offer för de utomrättsliga avrättningarna till 30 000.

Ressa beskriver hur Duterte under sin regeringstid agerade utifrån det mönster som kommit att kallas »diktatorns handbok«: Ta kontroll över medierna, ersätt fakta med en flod av propaganda och lögn, knäck oppositionen, krossa rättsväsendet och institutionerna.

– Så snart han tillträtt började han statuera exempel. Han smuts-

DUTERTE GRIPS.
Rodrigo Duterte, med sin
rättsliga rådgivare till
vänster, ombord på planet till
Haaq, där rättegång väntar.

kastade en företagsledare och företags aktier föll med 50 procent. Han gav sig på den politiska oppositionen, som senatorn Leila de Lima som fick tillbringa sju år i fängelse. Och jag blev exemplet för journalistiken.

2017 GICK RODRIGO Duterte till angrepp mot Maria Ressa och Rappler i ett tv-sänt tal till nationen. Han anklagade dem för att sprida »fake news« och för brott mot grundlagen. Sedan följde gripande och åtal: för skattebrott, mottagande att utländsk

POLITISK FEJD

Gripandet av Rodrigo Duterte anses grunda sig i en fejd mellan de två politiska släkterna Marcos och Duterte. 2022 blev Ferdinand "Bongbong" Marcos Jr president och Sara Duterte, dotter till Rodrigo Duterte, vicepresident. En konflikt ledde till att hon bland annat riktat ett mordhot mot presidenten Marcos Jr. Utan Marcos Jr godkännande hade det varit svårt att få Duterte utlämnad till ICC, eftersom Filippinerna lämnat domstolen. Mellanårsvalet den 12 maj blev dock ett dråpslag för Marcos och framgång för familjen Duterte. Rodrigo Duterte valdes till borgmästare i Davao.

finansiering, nätförtal. Rappler förlo-
rade tillståndet.

– Det är skrämmande att an-
gripas av en president, för makt-
balansen är asymmetrisk. Men det
är också då det är som viktigast att
stå upp för sina rättigheter, att inte
ge efter för rädslan och hjälplös-
heten, säger Maria Ressa.

För att klara det måste man
bestämma sig för var man står,
säger hon. Det är enkelt att försvara
sanningen när den inte hotas.

– Men hur mycket tror du på det,
när det är du, din frihet och dina

rättigheter som attackeras? Jag har
lärt mig att det allra bästa försvaret
är en väldigt bra attack. Det pågår
en strid om fakta, och vi fortsätter
utkämpa den.

Det finns en mängd lärdomar och
erfarenheter att dra från Dutertes
maktövertagande på Filippinerna
som kan vara användbara globalt,
menar Maria Ressa.

– Det som hände oss är det som
nu händer på flera platser i världen.
När Duterte tog över krossade
han våra institutioner inom sex
månader. President Trump har
arbetat snabbare än så, och rätts-
systemet ser inte ut att förmå att
hålla emot, säger hon.

HON BEFINNER SIG på Columbia Uni-
versity i New York, där hon är gäst-
lärare en period. Columbia är
också universitetet där propales-
tinska aktivisten Mahmoud Khalil
studerade, när han plötsligt greps

»Det du behöver lära dig är att du är starkast i början. Om du inte slår tillbaka, så ger du upp dina rättigheter.«

av migrationsmyndigheten ICE i
början av mars. Det är även det topp-
universitet som gav vika för Trump-
administrationens krav, som hotar
den akademiska friheten, för att
behålla sin federala finansiering.

– Rädslan är så stark att den går
att ta på, säger hon om stämningen
i landet.

När vi gör intervjun är protesterna
i USA fortfarande begränsade. Ressa
konstaterar att reaktionerna bland de
»smartare« och utbildade människor
hon träffar varit avvaktande.

– Det du behöver lära dig är att
du är starkast i början, när attack-
erna just inletts. Om du duckar då,
om du inte slår tillbaka, så ger du
upp dina rättigheter frivilligt. Vi
kallar det »hold the line«, håll ihop
försvarslinjen. Det är vad som är så
frustrerande med att vara i USA just
nu. Lyd inte i förväg!

Några veckor senare är
Maria Ressa i Stock-
holm och besöker
Nobelprismuseet
för att överlämna ett
personligt föremål
till samlingarna. Det
blir en Rapplertröja
med texten: »Believe
there is good in the
world«. Hon är också på gott humör
eftersom hon upptäckt att hennes
bok *Konsten att bekämpa en diktator*
finns på svenska.

I den beskriver Ressa hur
Dutertes angrepp på fria medier

som Rappler gick till; trollarméerna
som förvandlade sociala medier
till ett vapen laddat med hat och
lögner, samt hur Facebooks algorit-
mer gödde diktaturen genom att
kväva fakta och sanning.

– Techbolagen hackade vår bio-
logi. De kom på att rädsla, ilska och
hat håller oss kvar scrollandes, att de
kan styra designen så att vi stannar.
Lögner sprids sex gånger snabbare
än fakta, visar en MIT-studie. Tech-
bolagens jakt på ekonomisk vinst
driver oss att välja auktoritära
ledare i demokratiska val.

TILL SKILLNAD FRÅN Duterte, är Zucker-
berg och Musk diktatorerna som
inte ens blev valda, säger hon.
Ingen industri är så oreglerad som
techföretagen, det går inte att ställa
dem till svars.

– 2025 är bokstavligen en »tipping
point« för demokratin. Och det var
techbolagen som möjliggjorde det.
Kommer vi att överleva detta?

Maria Ressa tvekar om svaret till
sin egen fråga.

– I min Nobelföreläsning 2021
sa jag att vi står på ruinerna av
den värld som varit. Världen som
vi kände den är nu förstörd. Det
lämnar oss med möjligheten att
faktiskt försöka skapa en bättre
värld. I en tid när lögnera för-
ökar sig i en ekokammare måste
vi skapa en ny sorts samhälls-
engagemang.

Hur då?

– Genom att samarbeta, sam-

arbeta, samarbeta och bygga egna
sammanhang, säger hon och be-
rättar om den nya sociala medie-
plattformen med namnet Matrix
som Rappler bygger och om hur
Rappler många gånger räddades av
att de byggde en bred rörelse kring
sig.

MEN TILL SLUT återkommer hon till att
var och en måste förbereda sig och
bestämma sig för vad man villig att
offra för sanningen.

– Framför allt: erkänn din egen
styrka och kraft, för det är en strid
som väntar, säger Maria Ressa.

FOLK- RÄTTEN UNDER ATTACK

I sin årsrapport larmar Amnesty International om hur regeringar världen över i allt högre grad överger **internationell rätt** och **mänskliga rättigheter**. Anna Johansson, generalsekreterare i Sverige, kallar året som gick för »krigsförbrytelsearnas år« och kräver att den svenska regeringen står upp för folkrätten.

text charlie olofsson

Dagen efter ett
luftanfall mot flykting-
lägret Nuseirat i Gaza.
BILD EYAD BABA, TT BILD

april publicerades Amnesty årsrapport för 2024 om läget för mänskliga rättigheter i 150 av världens länder. Första meningen i rapporten slår fast allvaret: Världen står mitt i ett historiskt vägval.

Den sammantagna bilden i rapporten är nedslående: Angreppen på oliktankande och yttrandefrihet har intensifierats. Det pågår en backlash mot flyktingars, kvinnors och hbtqi-personers rättigheter i ett stort antal länder. Människor och organisationer som protesterar tystas genom agent- och terrorlagar.

De väpnade konflikterna ökade eller förvärrades under året som gick.

– Förra året skulle med rätta kunna kallas för krigsförbrytelse åren, säger Anna Johansson, generalsekreterare för Amnesty Sverige.

Hon syftar på det stora antalet grova övergrepp i väpnade konflikter och krigsförbrytelser som under det gångna året dokumenterats i

Sudan, Gaza, Ukraina, Demokratiska republiken Kongo och Myanmar. Enbart i Sudan har 11 miljoner människor drivits på flykt.

– Det senaste året har vi sett hur stater agerar med växande förakt för folkrätten och mänskliga rättigheter. Den här utvecklingen är inte slumpmässig – den är resultatet av medvetna beslut i allt fler delar av världen, säger Anna Johansson.

ATT INTERNATIONELL RÄTT inte respekteras eller upprätthålls är ingen nyhet i sig, men det går att urskilja en slags global likgiltighet inför de pågående krigen och krigsförbrytelse, menar Anna Johansson.

– Det som har skett i Sudan och Myanmar har på många sätt nonchalerats. Till och med det som sker i Gaza ignoreras i någon utsträckning trots att det har beskrivits som världens första livestreamade

folkmord. Världen kan verkligen inte säga att vi inte visste vad som pågick.

Hon beskriver hur det internationella samfundet har misslyckats med att agera på ett kraftfullt sätt, och ser att omvärlden i vissa fall rent av aktivt förvärrar situationen. Till exempel respekteras inte vapenembargot mot Darfur i Sudan, och länder som Tyskland, Storbritannien och USA fortsätter med vapenleveranserna till Israel.

– Det är anmärkningsvärt hur omvärlden understödjer krigsförbrytelser, säger Anna Johansson.

Ett flagrant exempel står EU-landet Ungern för. I april bjöd man in Israels premiärminister Benjamin Netanyahu på besök, trots att Internationella brottmålsdomstolen, ICC, utfärdat en arresteringsorder mot honom. I stället för att gripa honom meddelade premiärminister Viktor Orbán att Ungern lämnar ICC.

– Det är ett uttryck för hur internationell rätt håller på att urholkas, säger Anna Johansson.

PÅL WRANGE, FORSKARE i internationell rätt vid Stockholms universitet, delar bilden av en global trend där respekten för folkrätten sjunker.

– Det är inte så att alla länder struntar i internationell rätt, men utvecklingen har varit dyster på sistone. Vi har kriget i Gaza där Israel har brutit mot den internationella humanitära rätten på flera olika sätt och så har vi Rysslands aggressivitet, men också andra situationer utanför massmediernas blickfång som kriget i Sudan.

Pål Wrangle pekar också särskilt på USA:s och Trump-administrationens roll. I februari skrev Donald Trump under ett sanktionsbeslut mot Internationella brottmålsdomstolen, ICC, som belägger personer som bistår i domstolens utredningar med ekonomiska restriktioner och visumförbud.

– USA har ofta fungerat som en positiv kraft i arbetet för mänskliga

BILD SÖREN ANDERSSON

rättigheter men det kan vi inte räkna med nu. Den nya regeringen verkar helt strunta i folkrättsliga regler. Ta till exempel Trumps prat om att annektera Panamakanalen, och hur man bryter handelsavtal utan några som helst betänkligheter, säger han.

I PRESSMEDDELANDET från Amnesty International, i samband med årsrapporten, är kritiken mot den nya USA-administrationen ovanligt skarp för att komma från Amnesty. Det går att urskilja en tydlig »Trump-effekt« som hotar att undergräva årtionden av arbete för att bygga upp och främja universella mänskliga rättigheter för alla, sammanfattar Anna Johansson.

– Trump-administrationen visar genom sin retorik att de helt ignorerar FN-stadgan om suveräna staters rätt att bestämma över sitt eget territorium. De pratar om att köpa Grönland och ta över Kanada. De beskyller Ukraina för Rysslands angreppskrig och förespråkar en ockupation av Gazaremsan och tvångsförflyttning av palestinier.

Även om Amnesty Internationals årsrapport ger en mörk bild av världsläget finns det händelser som ger hopp. Under våren greps till exempel Filippinernas expresident Rodrigo Duterte och överlämnades till ICC.

– **DET KAN TA LÅNG** tid, men i slutändan är det faktiskt många internationella förbrytare som möter rättvisan. Slobodan Milošević ställdes inför rätta för sina krigsförbrytelser i Jugoslavien och Charles Taylor för krigsbrotten i Sierra Leone. Att ha en arresteringsorder från ICC mot sig innebär en stor risk för en politisk ledare, säger Pål Wrangle.

Han menar att ICC de senaste åren har visat en robust styrka genom att agera mot Ryssland och Israel,

PÅL WRANGLE
FORSKARE I
INTERNATIONELL
RÄTT
STOCKHOLMS
UNIVERSITET

»Det kan ta lång tid, men i slutändan möter många internationella förbrytare rättvisan.«

i enlighet med internationell rätt, trots att det retat upp USA. Även Amnesty påpekar betydelsen av att de internationella domstolarna fortsatt att pressa på för att utkräva ansvar för brott mot folkrätten.

Men det reser krav på att stater som säger sig försvara internationell rätt också gör det i praktiken. Anna Johansson anser inte att den svenska regeringen i dagsläget lever upp till det kravet (21 maj, reds anm), även om hon välkomnar fördömandet av Israels uttalanden om att permanent ta kontroll över hela Gazaremsan.

– Men i ljuset av den enorma omfattningen av civilt lidande, de våldokumenterade krigsförbrytelse och det pågående folkmordet mot palestinier i Gaza, krävs mer än ord. Om regeringen menar allvar med värnandet av den internationella humanitära rättens principer så bör de återuppta stödet till UNRWA. Den svenska regeringen har också en folkrättslig skyldighet att förhindra folkmord och att verkställa ICC:s beslut, säger Anna Johansson.

FOLKRÄTTEN

Folkrätten är en samling regler och principer som styr relationer mellan stater och andra internationella aktörer. Den omfattar mänskliga rättigheter, internationell humanitär rätt (även kallad krigets lagar) och miljöskydd. Viktiga delar av folkrätten inkluderar FN-stadgan, Genèvekonventionerna och internationella avtal om mänskliga rättigheter, och innehåller regler om ansvarsutkrävande för internationella brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

AMNESTYS ÅRSRAPPORT

Amnestys årsrapport 2025, »State of the World's Human Rights«, finns på [amnesty.se](https://www.amnesty.se)

»Världen kan verkligen inte säga att vi inte visste vad som pågick i Gaza.«

ANNA JOHANSSON
GENERAL-
SEKRETERARE
AMNESTY
SVERIGE

BILD CHARLIE OLOFSSON

HÖG TID FÖR RÄTTVISA

Maktskiftet i Sri Lanka har väckt hopp om rättvisa och försoning i ett land med ett blodigt förflutet, präglad av inbördeskrig och hårdfört politiskt ledarskap. Amnesty Press har besökt Sri Lanka och träffat några av dem som kämpar för en ljusare framtid.

text & bild johan mikaelsson

DET BLEV EN jordskredsseger för Anura Kumara Disanayake och vänsterkoalitionen National People's Power när Sri Lanka gick till val hösten 2024. Den akuta ekonomiska krisen två år tidigare, och de omfattande folkliga protester som följde, har förändrat det politiska landskapet och förde outsiders Disanayake till presidentposten. Han leder det tidigare revolutionä-

ra partiet JVP, men har gjort avbön från det egna partiets våldsamma förflutna.

Disanayake har lovat att göra upp med korruption, att arbeta för demokrati, mänskliga rättigheter och att ta itu med de många övergrepp som gått ostraffade under decennier av inbördeskrig och bröderna Rajapaksas auktoritära politiska ledarskap. Samtidigt är den ekonomiska krisen långt från över.

Ändå kan ett försiktigt hopp om förändring anas i Sri Lanka, men nu är det upp till bevis.

2009 mördades tidningsredaktören Lasantha Wickrematunge. Nu har rättvisa utlovats, men aktivister protesterar utanför chefsåklagarens kontor efter att bevisning i fallet underkänts.

KAUSHALYA ARIYARATHNE

Parlamentsledamot i nya regeringsalliansen. Tidigare aktivist för kvinnors och hbtqi-personers rättigheter.

Parlamentsledamoten Kaushalya Ariyaratne framhåller kvinnornas roll i det politiska skifte som tog fart i Sri Lanka 2022 i och med *Aragalaya*, som betyder kamp på singalesiska. Det är namnet på den massrörelse som startade i protest mot det ekonomiska vanstyre som lett landet till en ekonomisk kollaps och en akut brist på el och bränsle.

– Redan före Aragalaya började vi kvinnor protestera. Och Aragalaya hände inte bara, det var mycket hårt arbete från oss alla, berättar Kaushalya Ariyaratne.

DE FOLKLIGA MASSPROTESTERNA möttes med hårt, och i vissa fall våldsamt, motstånd från regeringen. Undan-

tagstillstånd utlystes i omgångar, liksom utgångsförbud, och sociala medier stängdes ner. Trots det lyckades de som protesterade hålla ut tillräckligt länge för att störta den styrande klanen Rajapaksa.

Kaushalya Ariyaratne berättar hur kvinnogrupper runtom på ön mobiliserade för att bygga upp en stark väljarbas till valet 2024. Det gav resultat i röstbasen och senare i parlamentet.

– I vår partiallians är vi tjugo kvinnor. Sammantaget är det den högsta andelen kvinnor i parlamentet någonsin, 22 av 225, konstaterar hon.

– Det som är bäst är att ingen av våra tjugo har en bakgrund i en »politisk familj«. Det är bara vanliga, arbetande människor – lärare, advokater och personer med olika bakgrunder.

HÄR PÅ PARTIHÖGKVARTERET benämns alla »kamrat«. Den vänsterlutande koalitionens kärnparti JVP har revolutionära rötter.

Själv kommer Kaushalya Ariyaratne från kvinnorörelsen Progressive Women's Collective. Hon har också arbetat mycket med hbtqi-frågor och skrivit en bok om transpersoner och sexarbete. Nu fortsätter hon arbetet på »andra sidan«, som hon kallar parlamentet.

– I regeringen finns det många människorätsaktivister. Alla vill att saker ska hända. Vi måste kämpa för det, även inom regeringen. Alla vill ha snabb förändring, men det tar tid och vi ber människor att ha tålamod.

DET FINNS MYCKET att göra upp med. Många vill att de tidigare ledarna hålls ansvariga för den ekonomiska krisen, liksom för människorättskränkningar och krigsrelaterade anklagelser.

– Det är viktigt att få ett slut på straffriheten, väldigt viktigt. Vi har kämpat för det i civilsamhället och kommer inte överge våra idéer och ideal, säger hon.

»Alla vill ha snabb förändring, men det tar tid och vi ber människor att ha tålamod.«

MANDANA ISMAIL ABEYWICKREMA

Journalist och redaktör, Sunday Morning.

Som 18-åring kom Mandana Ismail Abeywickrema 1998 till tidningen Sunday Leader i Colombo. Där arbetade hon som reporter för den välkände redaktören Lasantha Wickrematunge, som avslöjade maktmissbruk och korruption på högsta nivå.

När nyheten om att han mördats spreds den 8 januari 2009 gick journalister ut på gatorna i Colombo. De anklagade den dåvarande regeringen för mordet. 16 år senare har journalister och aktivister åter samlats för att protestera, denna gång utanför chefsåklagarens kontor.

– Vi har väntat så länge på rättvisa i

Lasanthas fall. Vi vet att det inte är lätt och inte sker över en natt. Men vi måste veta att det finns en vilja och vi måste hindra vem det än är som bromsar framsteg i utredningen. Därför är vi här. För att visa att det är på riktigt, säger Mandana Ismail Abeywickrema.

LANDETS CHEFSÅKLAGARE har precis tagit det kontroversiella beslutet att släppa tre misstänkta, som suttit häktade efter misstankar om att ha förstört bevismaterial.

Direkt efter mordet på Lasantha Wickrematunge städades bevis bort och villospår lades ut. Det gjordes inga förhör med den dåvarande presidenten, Mahinda Rajapaksa, eller hans lillebror Gotabaya Rajapaksa, som då var chef för försvarsministeriet. Detta trots att mycket pekade mot både deras och militärens inblandning.

– Lasanthas fall är symboliskt. Ut-fallet kommer visa vägen. Det blir ett

lackmustest för regeringen. Att se hur de agerar, om de får något att hända och uppfyller löftet om rättvisa.

EFTER MAKTSKIFTET 2015 gick utredningen framåt, men bromsades efter att Gotabaya Rajapaksa blev president 2019. Med den nya regeringen väcktes hoppet, då rättvisa har utlovats i detta och fler utvalda fall. Men nu menar chefsåklagaren att bevisen inte räcker.

– Den föregående chefsåklagaren ansåg att det fanns tillräckligt med bevis för åtal. Första frågan är då: Var det fel bedömning? Andra frågan: Har bevis försvunnit sedan dess?

Sammanlagt 44 journalister och medarbetare dödades mellan 2004 och 2010, enligt Free Media Movement i Sri Lanka. Ingen har dömts i något av de fallen.

FÖRTROENDET FÖR STATENS rättssystem är sedan länge urholkat. Nu är det tid för förändring, menar Mandana Ismail Abeywickrema.

– Det finns hopp om rättvisa, men vi håller ett vakande öga på det som sker och påminner om löftet att agera för rättvisa.

»Det finns hopp om rättvisa, men vi håller ett vakande öga.«

SRI LANKA SEDAN 1948

1948 Självständighet från den brittiska kolonialmakten.

1976 Gerillarörelsen LTTE, de tamilska tigrarna, inleder en väpnad kamp för en självständig tamilska stat i norra och östra Sri Lanka.

1956 Singalesiska förklaras som enda officiella språk. Tamiler som protesterar attackerar och över 100 tamiler dödas.

1983 En attack från LTTE då 13 soldater dödades leder till våldsamma pogromer mot tamiler. Det blir startskottet för inbördeskriget mellan tamilska gerilla och regeringen.

BRITO FERNANDO

Aktivist, leder organisationen Families of the Disappeared

35 år har Brito Fernando kämpat för Sri Lankas försvunna och deras familjer.

De påtvingade försvinnandena har skördat tiotusentals människoliv i landet. Allra värst var det under de väpnade upproren på 1970- och 80-talet och under det långa inbördeskrig som slutade 2009. Både regeringssidan och väpnade grupper ligger bakom bortföranden och mord.

- FÖRSVINNANDEN HAR använts utbrett. Allra mest av staten, av regeringar. Alla politiska ledare har blod på händerna. Och alla vet om det, förklarar Brito Fernando.

Han är tveksam till om maktskiftet

kommer leda till att ansvariga ställs inför rätta.

– Vi kräver rättvisa och sanning. Vi bjöd in presidenten till den 27:e årliga minnesdagen för de försvunna som hölls 14 februari, men han kom inte. Först nu har regeringen börjat prata om försvinnanden och försoning.

I PARLAMENTET DEBATTERADES nyligen en rapport om tortyrlägre Batalanda. Dit fördes mellan 1988 och 1991 unga singaleser som misstänktes sympatisera med det då revolutionära partiet, JVP. Men även JVP anklagas för att ha mördat 5 000 meningsmotståndare under den periodens väpnade uppror, berättar Brito Fernando.

– Under debatten sa regeringen att den ska undersöka alla försvinnanden och mord kring upproren 1971 och 1989, och under det långa inbördeskriget. De talade om en sanningskommission, som den i Sydafrika.

»Alla politiska ledare har blod på händerna. Och alla vet om det.«

Inbördeskriget mellan regeringsstyrkor och den tamilska gerillan, LTTE, pågick i flera årtionden. Över 100 000 människor dödades. Minst 20 000 människor utsattes för försvinnanden, främst från den tamilska minoriteten. 2011 slog FN fast att båda sidor begick krigsbrott under det blodiga slutskedet i kriget 2009.

FÖRE VALET 2024 riktade FN:s högkommissionär för mänskliga rättigheter skarp kritik mot den tidigare regeringen för oviljan att utreda och utkräva ansvar för de brott som begicks under inbördeskriget. FN kräver även ett större internationellt engagemang för att råda bot på den straffrihet som råder. Brito Fernando är luttrad:

– Vi är inte emot en internationell utredning, eftersom organisationerna i norr och öster och i den tamilska diasporan driver kravet, men vi vet att utan regeringens samtycke eller ett enhälligt beslut i FN:s säkerhetsråd så kommer det inte att ske. Den nya regeringen säger sig villig att samarbeta med FN, men också att de aldrig kommer att tillåta en internationell utredning.

2015 En regering ledd av premiärminister Ranil Wickremasinghe undertecknar en FN-resolution om att landet ska utreda krigsbrott och skapa försoning.

2022 Massdemonstrationer till följd av djup ekonomisk kris. President Gotabaya Rajapaksa tvingas i landsflykt.

2025 Människorättsorganisationer som Amnesty riktar skarp kritik mot NPP för att inte ha infriat löftet att avskaffa repressiv anti-terrorlagstiftning.

2019 Den tidigare chefen för försvarsministeriet, Gotabaya Rajapaksa, vinner presidentvalet. Hans bror, expresidenten Mahinda Rajapaksa, blir ny premiärminister.

2024 Vänsterpolitikern Anura Kumara Dissanayake, ledare för partiet JVP och partipartnerskapet NPP, väljs till president. NPP vinner parlamentsvalen.

Aldrig har det varit så generöst att vara ego

Två saker kommer att hända när du köpt din Postkodlott.

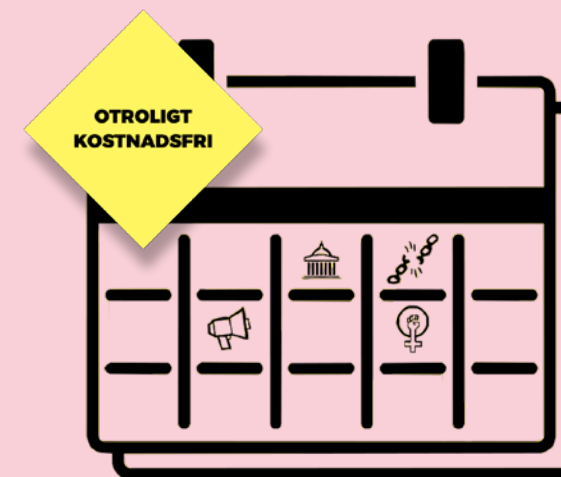
1. Du bidrar garanterat till en bättre värld, tack vare Amnesty International och andra viktiga organisationer som varje år delar på överskottet från Postkodlotteriet.

2. Du har chans att vinna tillsammans med dina grannar.

Välkommen till postkodlotteriet.se för att läsa mer och köpa din Postkodlott. Åldersgräns 18 år. Stödlinjen.se. Lottpris 180/kr mån.

Få Amnestys digitala kalender – direkt i din egen.

Missa inga viktiga dagar för mänskliga rättigheter. Fyll din kalender med mer än vardagssysslor.

Skanna QR-koden för att ladda ner

EKONOMISKA UTMANINGAR

- Trots ökade intäkter gick svenska Amnesty back med 2,7 miljoner 2024.
- Den nya globala fördelningsmodellen har inneburit neddragningar på det svenska sekretariatet. Från och med i år ska 65 procent av svenska Amnestys intäkter fördelas om till Amnesty globalt. Nästa år höjs andelen till 67,5 procent.
- Globalt hade Amnesty International ett underskott motsvarande 225 miljoner kronor under 2024. 160 tjänster försvinner därför på det internationella sekretariatet.

ÅRSMÖTE 2025 >

Det är mörka tider. Det måste konstateras när en organisation som kämpar för mänskliga rättigheter samlas. Men årsmötet i Hallunda Folkets hus rymde såväl segrar som solidaritetsaktioner.

text anna dalqvist | bild ira mallik

”En högtidshelg och ett firande”, sa styrelsens ordförande Ylva Löwenborg om årsmötet, och ett viktigt stöd i en tid av ”akut samhällsdepression”.

För återigen backade mänskliga rättigheter. Det var den mörka sammanfattningen av året som gått.

Runtom i världen ökade det auktoritära förtrycket. 2024 präglades också av kriget i Gaza, där Amnesty International i december slog fast att Israel begår folkmord.

– Minst 50 000 människor har dödats och Gaza ligger i ruiner. Vår uppgift är att markera mot grova folkrättsbrott, sa svenska Amnestys

generalsekreterare Anna Johansson och fortsatte:

– Till skillnad från de mänskliga rättigheterna så backar inte Amnesty.

I SVERIGE HAR AMNESTY under 2024 fokuserat på att bevaka mötes- och yttrandefrihet, flyktingrätt med säkra och legala vägar in i EU och respekt för urfolksrättigheter i samband med klimatomställningen. I januari 2025 kom Amnesty Internationals utredning *Just Transition or Green Colonialism?* om kränkningar av samers rättigheter i samband med exploatering i Sápmi.

Trots ett mörkt år fanns det framgångar att fira, bland annat flera

frisläppanden av människor som fängslats för fredlig aktivism. Amnesty Internationals högsta beslutande organ klubbade i augusti med stor enighet beslutet om en mer jämlik fördelning av resurser inom organisationen, det så kallade Lumen-projektet. Och Sverige fick en ny konstillhörighetslag som ska förenkla byte av juridiskt kön.

SVENSKA AMNESTY VÄNDE också den minskande medlemstrenden. Med 8 011 nya medlemmar under året ökade det totala antalet till 81 352.

En ekonomiskt utmanande situation lättade något med ökade intäkter, från 134 miljoner till 144 miljo-

Styrelseordförande Ylva Löwenborg och andra årsmötesdeltagare.

ner, som en följd av fler medlemmar och givare samt höjd medlemsavgift.

På plats i Folkets hus i Stockholmsförorten Hallunda när årsmötet inleddes den 10 maj var 108 personer, varav 88 röstberättigade. Det var en lägre uppslutning än vid förra årets årsmöte, en trend sedan flera år tillbaka, något som styrelsens ordförande Ylva Löwenborg beklagade:

– Årsmötet är det högsta beslutande organet och en låg närvaro blir ett hot mot den inre demokratin, sa hon.

DELTAGARNA HADE TRE motioner att ta ställning till, däribland en motion om att stärka kompetens och ansvar på sekretariatet i asyl- och flyktingfrågor. Förslaget ska ses i ljuset av neddragningarna på sekretariatet då två tjänster inom det området försvunnit.

Sebastian Björkman inledde årsmötet med en dansperformance.

God mat, tyckte Linda Ibrahim och Anna Walfridsson.

– Ingen vet vad som händer på förvaren om inte vi åker dit. Och vi behöver stödet från sekretariatet nu, inte senare, sa Kerstin Olsson, en av de aktivister som besöker Migrationsverkets förvar.

– De människor vi möter på förvaren är de som flyr under brott mot mänskliga rättigheter, fortsatte hon.

Styrelsen hade yrkat på avslag av motionen. Under beredningsmötet var oenigheten stor, men på uppmaning av årsmötets ordförande lyckades par-

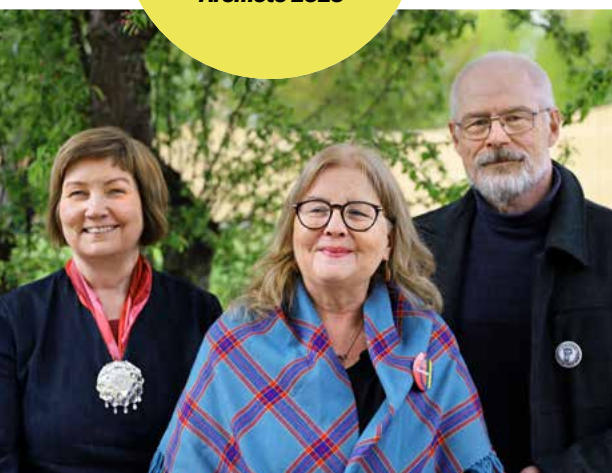
terna enas om en kompromiss, som röstades igenom: styrelsen ska se över prioriterade områden för att undersöka stödet i asyl- och migrationsfrågor, i samarbete med den nationella flykting- och migrationsgruppen.

Valberedningens förslag till styrelse för Amnesty gick igenom utan ändringar. Flera nya kandidater valdes in.

OCH NÄR MÖTET avslutades konstaterade Ylva Löwenborg ännu en gång att världen står inför en global kris för mänskliga rättigheter.

– Men om vi ska förändra kan vi inte vara ensamma, utan vi måste göra det tillsammans. Och ibland kan besluten gå snabbt, la hon till, efter att årsmötet utan tvekan enats om att ställa sig bakom ett uttalande om solidaritet med den då fängslade journalisten Joakim Medin.

Läs mer
om årsmötet!
www.amnestypress.se
Sök på:
Årsmöte 2025

Aili Keskitalo, rådgivare Amnesty Norge, Eva Forsgren, Amnesty Sápmi, och Tor Tuorda, filmare och aktivist.

”Folk lyssnar mer på Amnesty än på samiska grupper”

Samers rättigheter kränks när marker exploateras i den gröna omställningens namn. Det slås fast i Amnestyrapporten *Just Transition or Green Colonialism?* Under årsmötet var Aili Keskitalo, tidigare sametingspresident i Norge och nu rådgivare om urfolk och klimat på Amnesty Norge, på plats för ett panel-samtal.

– Det är den första Amnestyrapporten om samiska rättigheter och det har ett stort värde. När Amnesty säger något är det fler som lyssnar än när det kommer från en samisk organisation, säger Aili Keskitalo.

– Om den samiska kulturen överhuvudtaget ska ha en framtid måste vi skydda naturen.

MANIFESTATION FÖR DJALALI

Årsmötet samlades i en manifestation för dödsdömda läkaren Ahmadreza Djalali, som suttit fängslad i nio år. Han har fått en hjärtattack i Evinfängelset i Iran och behöver få adekvat vård.

< ÅRSMÖTE 2025 >

Amnestys ordförande Ylva Löwenborg och Julle Bergenholtz-Foglander.

MR-bistånd och Amnestyfonden

Just nu pågår en global process om hur Amnestys människorättsbistånd ska finansieras och styras i framtiden. För Sveriges del handlar diskussionen också om framtiden för Amnestyfonden, som stöttat tusentals

MR-försvare genom direktbistånd sedan 1966.

I dag står två länder, Sverige och Schweiz, för majoriteten av finansieringen och hanteringen av Amnestys människorättsbistånd.

– Nu diskuterar man en global budget för MR-biståndet, där den internationella Amnestyrörelsen vill se ett mer jämlikt och gemensamt ägandeskap. Målet är ett ökat inflytande för det globala syd, sa Amnestyfondens ordförande Julle Bergenholtz-Foglander på en workshop som hölls under årsmötet.

Förändringarna ska nu utredas i ett nytt råd: Global Advisory Board, där Amnestyfonden representeras av Julle Bergenholtz-Foglander.

FÖR OCH EMOT

Röstningsverktyget *Suffra*, som användes vid omröstningarna, fick både ris och ros under årsmötet. Det blev en del väntetid när inloggningen krånglade för många av de röstande. Trygghetsvärden Hassan Al-Hasnawi hjälpte till.

AV UNGA – FÖR UNGA. Ophelia Gunn, Maqsud Abdihakim och Sven Oliver Dossow presenterade Amnestys nationella ungdomstrategi, om ungas delaktighet, inflytande och engagemang.

ENKÄT: BÄST OCH SÄMST PÅ ÅRSMÖTET?

Flora Shafighy, 65 år Malmö/Lund

– Det har varit bra diskussioner i beredningsgrupperna om motionerna, med högt i tak. Mindre bra? Kanske skulle man diskutera positiva resultat ännu mer, det är lätt att bli nedslagen i den här tiden.

Yazan Abushamalla, 21 år Södra Halland

– Bäst var den ekonomiska delen, att det går bra för Amnesty med intäkter och medlemmar. Vi bidrar genom vår secondhand-butik, men jag började tänka på fler sätt att samla in pengar. Extra roligt är att alla så välkomnande.

Mats Lidell, 67 år Stockholm

– Hela arrangemanget är proffsigt; mötesordförande, lokaler. Men jag saknade alla intressanta gästtalare från förra året. Jag var på workshoppen People Power, om hur man kan bli mer delaktig i Amnesty, och det var bra.

Flora Suki Muhindo, 25 år Eskilstuna

– Det är många intressanta diskussioner om motionerna, och asylfrågan är viktig för mig. Jag har förståelse för att det blev en kompromiss om motionen, men jag är inte helt nöjd. Jag tycker också att det vore intressant med fler gäster.

Omöjlig att tysta

När journalisten Liza Alexandrova-Zorina stämplades som »utländsk agent« av ryska myndigheter blev hon inte förvånad. I Sverige är hon aktuell med boken »**De livegnas land**«, om exploaterade migrantarbetare i det nya hemlandet.

text anna dahlqvist

”KRAM”. DET VAR ALLT som stod i meddelandet. Men Liza Alexandrova-Zorina förstod genast vad det betydde: att hon hade stämplats som ”utländsk agent” i det forna hemlandet Ryssland.

– Jag var förberedd sedan en lång tid tillbaka och jag var nästan lite sur för att det inte hade hänt tidigare, säger hon.

Meddelandet kom från en av de tidigare kollegorna i den ryska människorättsorganisationen Team 29. Det var i mitten av mars och det ryska justitiedepartementet motiverade beslutet med att Liza Alexandrova-Zorina ”motsatt sig den särskilda operationen i Ukraina” och samarbetar med utländska medier. Det kan tolkas som ett kvitto på att man står upp mot Putins regim och det är så man ska förstå att hon var ”lite sur”.

– **I RYSSLAND HADE** jag tvingats upplysa om min status som utländsk agent så fort jag skrev något offentligt. Till och med om man kommenterar något på sociala medier måste den informationen finnas med. Annars riskerar man åtal.

Nu bor hon i Sverige sedan fyra

år tillbaka. Hon är den första kända ”utländska agenten” här. Den ryska regimens lagar behöver hon inte följa, men hon berättar att det pågår en diskussion i det ryska parlamentet om att beslagta tillgångar i Ryssland för de som, liksom hon, bor utomlands.

– **JAG SKRIVER INTE** längre för ryska medier eller publicerar mina böcker där och jag skulle ändå inte kunna få några inkomster från mitt ryska förlag på grund av sanktionerna. Men nästa steg kan bli att ge sig på släktingar i Ryssland.

Hon har sin mamma där. Jag frågar om hon är orolig.

– Nej, vad skulle det tjäna till? Men jag förbereder mig på att få ut henne ur landet om det behövs.

Vi träffas i lägenheten där Liza Alexandrova-Zorina bor med sin svenska man och deras treåriga son. På köksbordet står en vas med gula tulpaner och stora fönster vetter mot grönskan utanför. Det är här hon sitter och skriver. I Ryssland var hon främst verksam som skönlitterär författare, men hon skrev också

krönikor för dagstidningen Moskovsky Komsomolets och jobbade för Radio Svoboda, den ryska grenen av Radio Free Europe. I Sverige har hon gett ut två reportageböcker: *Imperiets barn* kom 2023 och *De livegnas land* gavs ut i mars i år. I båda böckerna skildrar hon ett parallellsamhälle där migranter från tidigare Sovjetrepubliker exploateras som arbetskraft på en korrupt svart marknad i Sverige i dag.

– Jag ville komma nära de människor jag skriver om och skildra deras vardag. Mitt uppdrag är att berätta och sedan kan jag bara hoppas att folk läser och inser hur det ser ut.

UNDER ARBETET med *De livegnas land* wallraffade hon med ett illegalt bostadshotell i en Stockholmsförort som utgångspunkt. Det är en berättelse om usla bostadsförhållanden, om byggarbetare som röjer asbest och snöröjare som klättrar på tak, i båda fallen utan skyddsutrustning. Det handlar om människor som drömmer om ett bättre liv men som

LIZA ALEXANDROVA-ZORINA
Ålder: 40 år
Bor: Stockholm
Gör: Författare och journalist
Aktuell: Med boken
De livegnas land

»Tillståndet är obotligt, men det finns modiga människor i Ryssland som behöver stöd, i vissa fall med att lämna landet.«

luras på pengar och lever under hot i en värld där inga lagar gäller.

– Det har skildrats tidigare, men bland svenska journalister har det funnits en ängslighet, kanske en rädsla för att göda extremhögern, och då har man inte vågat berätta om kriminaliteten, våldet och radikaliseringsgruppen inom gruppen.

I UTANFÖRSKAPET ÅTERFINNS tjuvar och kvinnomisshandlare. Radikala islamister ser de utsatta migranterna som ett lätt byte och värvar strategiskt bland dem söker tröst och mening i religionen.

– Om man inte bryr sig om det mänskliga lidandet när man vill bygga sitt hus eller renovera sitt kök kanske man i alla fall blir skrämmd av tanken på att ha en radikaliserad islamist i sitt hem, säger Liza Alexandrova-Zorina.

Annars tittar de flesta bort, konstaterar hon.

Att titta bort. Det är också så hon beskriver det ryska folkets agerande inför en regim som låter misshandla, fängsla och döda oppositionella.

– Folk säger att de inte vill prata om politik, att det är smutsigt, och att alla sidor är likadana. Det är deprimerande.

För tjuugo år sedan kunde hon skriva kritiska krönikor i Ryssland, ofta om fattigdomen och om migranternas villkor – långt värre än i Sverige, lägger hon till. Men

kring 2011 blev det svårare.

– Jag kunde skriva något kritiskt om Putin och redaktören strök och ersatte Putin med ”dom”. Det blev mer och mer begränsat.

FRAM TILL DEN RYSKA annekteringen av den ukrainska Krimhalvön 2014 var det fortfarande möjligt att delta i debatten som oppositionell.

– Men efter Krim gick det snabbt. Jag blev gripen för att jag bar en blå kofta och en gul jacka, berättar hon.

Hon deltog i protesterna mot annekteringen och var öppen med sin kritik. Men snaran kring det fria ordet drogs åt.

– Jag tror att jag hamnade på en svart lista, säger hon och berättar om ett tillfälle då hon skulle delta i ett tv-program. Hon hade sminkat sig och satt hemma och väntade på taxin när redaktören ringde och sa att de inte kunde bjuda in henne mer.

PLÖTSLIGT BEFANN HON sig inte bara i opposition mot regimen, utan också mot de många landsmän som stöttade det som hände på Krim. Det var då hon hittade till Team 29 och blev presschef för människorättsorganisationen som arbetade med juridiskt stöd och bland annat företrädde oppositionsledaren Aleksej Navalnijs stiftelse mot korruption. 2021 greps organisationens chef, människorättsadvokaten Ivan Pavlov. Nu befinner sig han och de

andra från Team 29 utomlands efter att organisationen stämplats som ”oönskad”.

Kan du se en framtid med ett fritt och demokratiskt Ryssland?

– Nej. Jag slutade tro på en förändring efter 2014. När Putin dör kommer någon annan ta vid. I värsta fall blir det någon som är ännu värre.

Landet hon växte upp i finns inte längre. Men det betyder inte att civilsamhället har spelat ut sin roll. Hon är engagerad i Östgruppen för demokrati och rättigheter som samarbetar med människorättsförsvarare i länder som Ukraina, Belarus och Ryssland.

– Det är lite som palliativ vård. Tillståndet är obotligt, men det finns modiga människor i Ryssland som behöver stöd, i vissa fall med att lämna landet.

SONEN HAR VAKNAT från sin middagsvila och ska gå och köpa pizza med sin pappa. Liza Alexandrova-Zorina fick uppehållstillstånd av familjeskäl 2022. Det är tillfälligt och förlängs med två år i taget. Beslutet om att stanna i Sverige kom plötsligt. Hon var höggravid och på besök i Sverige, men planerade att återvända och föda i Ryssland.

– Då kom beskedet om att Team 29 stämplats som en oönskad organisation i Ryssland.

Hon är orädd. Men inte dumdrigt. Och hon är inte beredd att hamna i fängelse för sina åsikters skull.

– Det blev helt enkelt för farligt.

BILD ANNA DAHLQVIST

TILLBAKABLICKEN

RÖDA KHMERERNA intog Phnom Penh den 17 april 1975 Kort därefter började de tömma staden, och befolkningen skickades ut på landsbygden.

År noll inleds

Den 17 april 1975 samlades förvåntansfulla invånare i Kambodjas huvudstad Phnom Penh. Efter fem

år av förödande krig hade den USA-stödda högerregimen under ledning av marskalk Lon Nol kollapsat.

Nu tågade Röda khmererna in i staden. Omkring 800 utländska medborgare, däribland journalister, stängdes in på den franska ambassaden under flera veckor, innan de i konvoj fördes till Thailand. Först då fick omvärlden klart för sig att Röda khmererna hade tvingat Phnom Penhs två miljoner invånare, där många var flyktingar undan kriget på landsbygden, att lämna staden.

”Angkar”, en skugglik organisation, tog över och pengar och privat egendom förbjöds. Alla medborgare var skyldiga att arbeta.

LEDARNA FÖR RÖDA khmererna, med Pol Pot i spetsen, hade formats politiskt i Paris under 1950-talets början i en hemlig kommunistisk verksamhet. Efter Röda khmerernas seger 1975 döptes landet om till Demokratiska Kampuchea, där en maoistiskt inspirerad kommunism kombinerades med kambodjansk nationalism med Vietnam som fiende. Flyktingars vittnesmål om tortyr och avrättningar som drabbade tiotusentals människor avfärdades som propaganda av regimen. I slutet av 1978 invaderade

FILMTIPS

Roland Joffés film *Killing fields (Dödens fält)* från 1984 är ett starkt verklighetsbaserat drama om Kambodja under 1970-talet.

Vietnam och den 7 januari 1979 flydde Pol Pot när Phnom Penh intogs. Det beräknades då att upp till två miljoner

människor, en fjärdedel av befolkningen, hade dött sedan 1975.

RÖDA KHMERERNA och andra grupper fortsatte kriget från västra Kambodja med stöd från Kina, Nordkorea, Thailand, USA och andra västländer, och behöll landets plats i FN till 1993. År 1997 avsattes Pol Pot av sin egen rörelse och dömdes till livstids husarrest. Han avled

1998 i en hjärtattack. Den FN-stödda tribunal som inledde sin verksamhet 2003 lades ner 2022 efter att ha avkunnat endast tre domar mot ledare för Röda khmererna.

Den auktoritära regim som tillsattes av Vietnam 1979 styr än i dag Kambodja.

/ ULF B ANDERSSON

LÄSTIPS

Den franske antropologen François Bizots *Min tid som fånge hos Röda khmererna (Fri Tanke, 2017)* är ett viktigt tidsdokument om krigets Kambodja.

RECENSION

Fest hos Madame Loulou, 1965. Andra person från höger är Eva-Lisa.

Monument över kamp och sorg

Den 16 mars i år slår Högsta domstolen i Storbritannien fast att en kvinna är en person som biologiskt har fötts som flicka. Det finns endast två kön. När nyheten kommer är jag mitt i läsningen av konstnären Sam Hultins bok om Eva-Lisa Bengtson, transpionjär i Stockholm.

DE BÅDA TRÄFFAS 2016 under en lesbisk allsångskväll. Eva-Lisa, då i åttioårsåldern, drar fram ett fotoalbum ur sin portfölj. Det ska visa sig att Eva-Lisa sitter på ett enormt arkiv, som dokumenterar hennes liv som aktivist, och hbt-organisering från 1960-talet och framåt. Där finns träffarna på klubben Transvestia och strider om RFSL-männens makt. Hon går

med i Lesbisk front, är med och bygger upp det feministiska Kvinnohuset. Överallt där historien skrivs finns hon med, men alltid lite i bakgrunden. Hon sköter trista sysslor som andra duckar; städar, skriver protokoll och byter glödlampor. Ändå, att vara med och bygga en ny tid gör henne lycklig.

Hemma väntar dubbellivet och en både förtvivlad och förbittrad hustru.

BILD DA BORG

Eva-Lisas monument
Sam Hultin
BROMBERGS FÖRLAG

Sam Hultin, författare och konstnär.

Sam Hultin berättar återhållet och sakligt, ändå gör det ont att ta del av Eva-Lisas historia. Smockan kommer bokstavligen som ett brev på posten: "Endast kvinnor är välkomna" står det i uteslutningsbrevet hon mottar från gruppen Lesbisk Nu 1989. Några år senare portas Eva-Lisa från Kvinnohuset.

NÄR HISTORIEN berättas blir också samtiden extra tydlig, trots att boken inte fördjupar sig i de senaste årens "transdebatt". I stället träder en berättelse om smärta fram. Den sprider sig som ringar på vattnet när en människa inte tillåts leva som den hon är. Sam

Hultin har använt arkivet väl, och byggt ett pampigt monument över Eva-Lisas oglamorösa men trängna kamp. / IRA MALLIK

4

SNABBA TIPS

IRA MALLIK & ANNA DAHLQVIST

POESI

Straffkolonien
Leila Inanna Sultan
NORSTEDTS

1 I diktform berättar Leila Inanna Sultan om asylprocessen, förvaret och förhören. Processen ställer människan inför »Maskinen«. *Den frågar: vad heter flygbolaget / som du flög med / varför / vet du inte det.* Dikten talar rakt in i läsaren; om oförmågan att tolka smärta mellan språk, om det omöjliga i att berätta allt som förlorats med en logik som en maskin kan förstå. *Straffkolonien* lyckas göra det som blivit osynligt synligt igen, och det finns rader som ristar sig in: *förmår inte öppna munnen / efter allt som tvingats ur den.* / IM

PODD

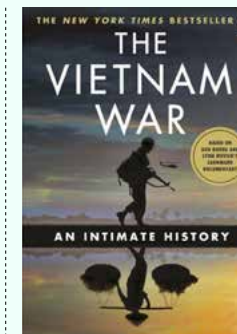
Radiokorrespondenterna Kina
SR PLAY

2 Med allt fokus på Trump och Putin är det lätt att glömma Xi Jinping och jätten i öst. Men det råder nya *Radiokorrespondenterna Kina* bot på. I Sveriges Radios podd analyseras Kinas roll i den nya världsordningen, landets inflytande på ekonomi, teknikutveckling, världs- och geopolitik. Ekots nuvarande och tidigare korrespondenter i Beijing borgar för högkvalitativ lyssning. Inte minst Hanna Sahlberg, som också har skrivit *Den osynliga muren – rapport från mitt misslyckade försök att bli kines*, har en sällsynt skärpa. Kanske Sveriges bästa Kinaexpert? / AD

DOKUMENTÄRFILM
Dialogpolisen
Susanna Edwards
BIO

3 »Fascisterna, har de också yttrandefrihet?» ropar mannen i ansiktet på dialogpolisen. Filmens titel kanske låter tam, men filmen får pulsen att slå i taket. Dialogpolisen inrättades efter Göteborgskravallerna 2001, för att återupprätta förtroendet för polisen och skapa trygghet. I filmen står de mitt i samtidens polariserade vrede: under Paludans koranbränder, vid vägblockader för klimatet och under hjärtskärande scener från knivdådet i Almedalen. Den här filmen är en stridsfackla för demokrati och yttrandefrihet, som tvingar tittaren att tänka. Utan tvekan en av årets starkaste svenska dokumentärer. Se den. / IM

DOKUMENTÄRSERIE
The Vietnam War
Ken Burns och Lynn Novick
SVT PLAY

4 I år är det 50 år sedan kriget i Vietnam tog slut. Närmare tre miljoner vietnameser - majoriteten av dem civila - och omkring 58 000 amerikanska soldater dog. De flesta skildringar av kriget har ett plågsamt USA-centrerat perspektiv, men Burns och Novicks dokumentär från 2017 låter veteraner från både Nord- och Sydvietnam komma till tals. Och de börjar med kampen mot den franska kolonialmakten, historien som lägger grunden för det som komma skall. Ett fasansfullt våld som lämnat djupa spår i såväl Vietnam som USA. / AD

”De står mitt i samtidens polariserade vrede”

Bortförd och fängslad

VENEZUELA. Den välkända människorättsförsvararen Eduardo Torres försvann den 9 maj. Fyra dagar senare meddelade riksåklagaren att han gripits anklagad för delaktighet »i en konspiration«. Det är fortfarande okänt var Eduardo Torres, medlem i organisationen Provea, befinner sig. Amnesty menar att detta är ännu ett fall av eskalerande attacker mot civilsamhället.

SKRIV TILL
President of the Republic Nicolas Maduro
Palacio de Miraflores,
Av. Nte. 10, Caracas 1012
Caracas, Venezuela

Mr Nicolás Maduro,

The enforced disappearance of Eduardo Torres, a member of local ngo PROVEA, whose whereabouts have been unknown since 9 May, adds urgency to the concerns by the escalating attacks on human rights defenders in Venezuela. On 13 May, the Attorney General declared that Torres had been detained "for his involvement in a conspiracy plot"s. No information has been given about his whereabouts.

We call for the immediate disclosure of information on Eduardo Torres' whereabouts, and the immediate and unconditional release of every victim of arbitrary detention.

Yours sincerely,

Skriv före: 11 november 2025

Riskerar dödsstraff

SAUDIARABIEN. I mer än sju år har den reformvänliga imamen Sheikh Salman Alodah hållits i isolering. Han greps 2017. Han riskerar dödsstraff, bland annat för att ha stött protester under den arabiska våren och krävt att fångar i saudiska fängelser ska släppas. Han har behandlats illa i fängelset och har delvis förlorat syn och hörsel.

SKRIV TILL
Walid bin Mohammad AISama'ani
Minister of Justice
Riyadh, Saudi Arabia
Postal Code 11472, P.O Box 7775
Email: 1950@moj.gov.sa

Your Excellency,

I am deeply concerned about the prolonged and arbitrary detention in solitary confinement of Sheikh Salman Alodah. At 68 years old, he has spent more than seven years in solitary confinement, which amounts to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment under international law and standards, and has lost half his vision and hearing. His last court hearing was in July 2021 and his trial has been pending since. His arbitrary detention, unfair trial and potential death sentence, appear to be politically motivated.

The Saudi authorities must immediately and unconditionally release Sheikh Salman Alodah. Until then, end his solitary confinement and provide him with adequate medical care.

Yours sincerely,

Skriv före: 10 oktober 2025.

Journalist dömd

AFGHANISTAN. Journalisten Hamid Farhadi greps i september 2024 av talibanernas inrikesministerium, och dömdes till två års fängelse orättvist anklagad för spridande av propaganda. Farhadi, som arbetar för en exiltidning, fick inte tillgång till advokat under rättegången. I mars i år flyttades han till det ökända Bagram-fängelset.

SKRIV TILL
Mr. Mufti Abdul Matin Qane,
MOI Spokes man
Ministry of Interior
Airport road, opposite Aria city
Kabul
Email: info@moi.gov.af

Dear Mr. Mufti Abdul Matin Qane,

I am writing to express my concern about the arbitrary arrest and detention of journalist Hamid Farhadi on 3 September 2024. On 19 September 2024, Hamid Farhadi was tried at the Taliban court in Kabul, without access to a defence lawyer. During this unjust trial he was sentenced to two years in prison.

I therefore urge you to: Ensure the immediate and unconditional release of Hamid Farhadi; Ensure that he is held in conditions meeting international standards of fairness.

Yours sincerely,

Skriv före: 31 augusti, 2025

När friheten krymper måste vi höja rösten

allt fler länder är det farligt att organisera sig, att protestera, att helt enkelt använda sin röst. Civilsamhällets utrymme krymper och med det riskerar vi att förlora en av demokratins mest grundläggande motorer. Den utvecklingen är inget avlägset problem. Den sker här och nu.

En rapport från Forum (2024) visar att

FATEMA VANAT
styrelsesuppleant

civilsamhällets aktörer i Sverige upplever omfattande stigmatisering. Företrädare för organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och social rättvisa har kallats "terrorister", "vänsterextremister" och "förrädare", ofta av politiker och partiföreträdare. Hat och hot har också blivit vanligare. Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har andelen organisationer som rapporterar att de utsatts för hot och hat ökat från 13 % år 2022 till 26 % år 2023.

VI SER HUR LAGAR stiftas för att begränsa organisering, hur finansiering dras in och hur civilsamhällets legitimitet ifrågasätts. Rätten att samlas, att uttrycka sig och att bilda organisationer urholkas och undermineras steg för steg. Det sker både öppet och i det fördolda.

Men rätten att organisera sig är en mänsklig rättighet. Det är inget särintresse. Det är en grundpelare i ett fritt och demokratiskt samhälle. Civilsamhället är inte bara en röst för de mest utsatta, det är också en plats där framtidens idéer, lösningar och rörelser föds.

VI MÅSTE FÖRSVARA det utrymmet, inte bara för vår egen skull, utan för dem som ännu inte fått sin röst hörd. Det fria ordet, rätten att organisera sig och att hålla makten ansvarig är inte givna rättigheter. De är resultatet av kamp och de kräver ständig vaksamhet.

Därför är det både en nödvändighet och ett privilegium att vara en del av Amnesty och det avgörande arbete som pågår, i Sverige och världen över. Det är genom Amnestys medlemmar, grupper och engagerade som rörelsen får sin kraft. Engagemanget är ovärderligt och helt centralt för att mänskliga rättigheter ska försvaras i praktiken. Tillsammans synliggör vi orättvisor, står upp för människors rättigheter och försvarar allas rätt att höras, synas och finnas till.

För när utrymmet krymper, måste vi hitta varandra i gemenskap och höja rösten.

Inte bara för att vi kan. Utan för att vi måste.

HÅLL KOLL PÅ AMNESTY!

Vill du veta vad som är på gång? På www.amnesty.se hittar du de senaste nyheterna och kampanjerna.

Använd
qr-koden.

HEJ MEDLEM!

Hänt sedan sist

Foto: Ayoub Marabi

Aktion på Mårbackagatan i Hisings backa.

26 april, Hisings backa

Amnestyaktivister från Göteborg samlades för att städa upp en busshållplats – i solidaritet med den dödsdömda människorättsförsvaren Pakhshan Azizi i Iran. Aktionen var både en protest mot hennes orättvisa dom och en symbolhandling för att skapa ordning, hopp och motstånd – mitt i vardagen. En ofta nedskräpad och förbisedd plats fick nu en bli en plats för handling och engagemang. Under aktionen städades platsen och marken kratades slät för att vackra mönster skulle kunna skapas i sanden i så att platsen kunde omvandlades till en Zen-Garden.

“Vi vill göra något konkret och positivt för vårt närområde samtidigt som vi lyfter en viktig global fråga, säger Ayoub Marabi en av arrangörerna. Pakhshan Azizi riskerar att avrättas för sitt modiga arbete för kvinnors och minoriteters rättigheter. Det får inte ske i tystnad.”

Pakhshan Azizi greps i Iran i oktober 2023 och har utsatts för tortyr, isolering och en grovt orättvis rättegång. Den 29 februari 2024 dömdes hon till döden.

Har du handlat hos Amnesty?

Kan det vara något speciellt med vattnet i södra Sverige? Något som närt livskraftiga, flitiga och envisa frivilligkrafter i flera decennier? På tre orter i södra Sverige finns second-handbutiker som gjort Amnestys arbete ständigt närvarande och synligt i lokalsamhället. Amnestygrupperna som driver butikerna har alla en lång historia som inte bara räknas i år utan i decennier. Med tanke på hur stort jobb det är att driva butik är det svindlande att tänka på hur många engagerade människor som genom åren tagit emot varor, hållit fint, sorterat och bemannat butikerna samtidigt som de representerat Amnesty och belyst mänskliga rättigheter. Eftersom butikerna ligger på behagligt avstånd från varandra hinner man besöka dem alla på en dag. **Följ med!**

I **Lund** finner man Amnestybutiken centralt belägen på Östra Vallgatan. Där finns böcker, skivor, kläder och sådant som kan behövas i köket. I en studentstad som Lund behövs så klart en butik där man kan skaffa sitt första porslin billigt och där överskottet går till ett viktigt ändamål. När butiken inte är öppen kan den fungera som mötesplats för amnestyengagerade Lundabor och i lokalen ryms även Amnestys webshop. Alla de varor som köps på butik.amnesty.se skickas från Lund.

FYND: Jesus Christ Superstar på vinyl, 20kr

Foto: Robin Benigh

Halmstad

Institutionen Byring och Bråte i **Halmstad** har med sitt namn förvirrat många utsocknes sedan 1970-talet. När man får lära sig att ordet byring är en halländsk synonym till det mer bekanta ordet bråte blir man inte så mycket klokare, eftersom någon bråte inte alls förekommer i de enorma lokalerna. Det som säljs är mängder av välsorterade böcker, rengjorda och fixade apparater och välsorterade saker till hemmet. För den konstintresserade finns även ett galleri att besöka och handla ifrån. Om man inte har vägarna förbi butiken i Halmstad kan man faktiskt hitta deras finare boksortiment på bokborsen.se. Om du tänker åka dit är det värt att kolla upp adressen innan du beger dig till Halmstad så att du inte hamnar fel. Byring & Bråte står nämligen inför en flytt till nya lokaler.

FYND: Munkjörn i gjutjärn 60kr

Lund

Foto: Robin Benigh

Hörby

När man svänger in i **Hörby** ser man en väl tilltagen mejeribyggnad som sedan år 2000 tillhört Amnestygrupp 9. Det gamla mejeriet rymmer idag butiken Handlingen och där finns gott om plats för en välsorterad bokavdelning och en avdelning för textilier som med van hand sköts av frivilliga som vid sidan av engagemanget i butiken även träffas i syföreningen. Saker till köket och annat användbart har även gjort butiken till en bra anhalt för nyanlända på orten som behöver saker för att börja bygga upp ett nytt hem i Sverige.

FYND: Kinesiska porslinsskålar: 6 st 60kr

HANDLA I AMNESTY-BUTIKEN!

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

Pynta med ett klistermärke där det passar!

69 kr

Bär en olivkvist på bröstet för fred i Palestina!

80 kr

Gör dig redo för pridesäsongen!

100 kr

100 kr

AMNESTY
INTERNATIONAL

QUIZ #2

Pride i Budapest, agentlagen och barnaga. Har du koll på vad som händer? Var med och tävla!

(Tips, alla svaren finns i tidningen)

1 Vem är ledaren som bär smeknamnet »Bongbong«?

- 1)** Sri Lankas president Anura Kumar Dissanayake
- X)** Filippinernas president Ferdinand Marcos Jr
- 2)** Filippinernas tidigare president Rodrigo Duterte

2 Vilket är det land som i mars 2025 införde förbud mot kroppsbesträffning av barn?

- 1)** Kenya
- X)** Storbritannien
- 2)** Thailand

3 Varför ordnades en Gray Pride-parad i Budapest den 12 april?

- 1)** För att alla regnbågsflaggorna var slut i affären.
- X)** För att protestera mot hbtq-rätt.
- 2)** För att protestera utan att bryta mot den senaste antigay-lagen.

Gray Pride eller Gay Pride?

4 Att stämpla en obekvämlig aktivist eller journalist som "utländsk agent" har blivit allt vanligare i auktoritära länder. Vilken journalist i Sverige har stämplats som utländsk agent?

- 1)** Joakim Medin
- X)** Maria Ressa
- 2)** Liza Alexandrova-Zorina

5 Hur många medlemmar hade Amnesty Sverige 2024?

- 1)** 52 951
- X)** 78 483
- 2)** 81 352

Amnestys årsmöte 2025.

En vinnare dras, som får Sam Hultins bok "Eva-Lisas Monument". Tröst tröstpris kan förekomma. Mejla raden, samt namn och adress, till ap@amnesty.se, skriv QUIZ i ämnesraden. Sista dagen att tävla: 1 juli.

Amnesty press

Amnesty Press är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ira Mallik, redaktör och ansvarig utgivare
GRAFISK FORM: Birgersson&Co, Pompe Hedengren / Anders Birgersson
REPRO: Birgersson&Co
TRYCKERI: Stibo Complete
UPPLAGA: 65 800 exemplar
ISSN: 0284-7108
ANNONSER: ap@amnesty.se
OMSLAG: Getty Images

KONTAKT SAMT BESTÄLLNINGAR AV TIDNING OCH PDF
E-POST: ap@amnesty.se
ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720
WEBBPLATS, TEXTARKIV: amnestypress.se
PRENUMERATION: 250 kr

ANNONS

För rätten att existera

Just nu driver konservativa och hbtqi-fientliga krafter igenom beslut som slår hårt mot hbtqi-personers rättigheter – i Europa och i resten av världen.

Länder som USA, Ungern och Slovakien begränsar inte bara rättigheter, de attackerar människors själva existens. Transpersoner nekas livsviktig vård. Prideparader förbjuds. Lagstiftning skrivs om för att radera identiteter som inte passar in i tvåkönsnormen.

I lag efter lag begränsas hbtqi-personers liv. De diskrimineras och förföljs på grund av sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller könsuttryck. Det är inget annat än en attack mot hbtqi-personers rättigheter.

När stater gör det olagligt att vara den du är, måste vi alla agera.

Engagera dig idag!
amnesty.se/pride2025

